

Dirshu
דרשו' ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 341

פנינים לפרשת עקב

הגאב"ד נכנס לבית המדרש ואני מקבל את פניו. כיבדתי אותו לעמוד ולהתפלל אצל הסטנדר שלי. הגאב"ד ראה שזה הסטנדר והכסא שלי, ואמר לי שזה לא מכובד ואין זה כבוד הציבור שהרב יתן לי את מקומו... אמרתי לו שאינני יכול לשבת על מקומי כאשר הוא נמצא שם והוא ישב בצד, שכן יהיו לי על ידי זה בזיונות גדולים ויסתכלו עלי כמשוגע...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד, על אצילות אורחותיו של מרן הגה"ק רבי יצחק טובי' ווייס זי"ע

צילום: שוקי לרר

מצד אחד היה הגאב"ד שפל ברך ועניו אמיתי, אבל מאידך היה לו עזות דקדושה, והיה תקיף בדעתו כשהיה מדובר בדברים שבקדושה.

מספרים סיפור נורא הוד: בישיבת 'שניידער' בלונדון, למדו הרבה בחורים מובחרים ביותר, שהיה להם עתיד להיות מגדולי הדור. פעם נכנס שם לישיבה בחור אחד שהיה חלש, הוא היה קשה

'וְשִׁמְרֶתָּ מִשְׁמֶרְתּוֹ וְחִקְתִּיו' (דברים י"א, א')

במשך השנים שבני הרב מאיר דוב שליט"א למד בישיבת מיר בארץ ישראל, זכה להסתופף רבות בצילא קדישא של מרן הגאב"ד מרן הגה"ק רבי יצחק טובי' ווייס זי"ע, ובמיוחד בעת סעודת רעוא דרעוין מדי שבת בשבתו, ואף התלווה אליו אחר מעריב ל"הבדלה" בביתו נאווה קודש. ואף אני בשהותי בארץ ישראל, זכיתי כמה פעמים להסתופף בסעודה שלישיית אצל מרן הגאב"ד זצ"ל. האמת היא, שהגאב"ד לא ערך "רעבישע שלש סעודות", אכן השתתפו אצלו בסעודה שלישיית קהל נכבד, אבל לא היה שם פארענצ'עס ולא היה שם דוחק גדול, כמו"כ היה אומר דברי תורה ואמרים נעימים בטוב טעם ודעת, אבל לא היה "א וועלט'ס מגיד". עם כל זאת הגאב"ד משך אצלו אנשים הרבה שהיו קשורים אליו בעבותות של אהבה, ומה שמשך אותם הוא "עצם המציאות שלו!". כשעמדו במחיצתו, הרגישו שעומדים במחיצת אדם גדול וטהור, א ריינער מענטש! הרגישו טוהר ורוממות! נקיות בכל התחומים, תורה, יראת שמים ומדות טובות אידישקייט ואהבת ישראל! כשעמדו בד' אמותיו הרגישו שהשכינה חופף עליו כל היום, כל כולו תורה, כל כולו יראה, כל כולו אהבת ישראל וכל כולו מדות טובות עד להפליא!

קליטה, ולא הבין את לימודו על בוריו.

כשביקשו מנהלי הישיבה מהבחורים שיואלו להקדיש מזמנם עבור הבחור החלש, הצטדקו שאין להם זמן להתעסק עם הבחור, באמרו שהם צריכים ללמוד לעצמם - וחבל על הזמן שלהם - הם צריכים לצמוח לגדולי הדור, וכל שניה יקרה מפז.

ברם, בישיבה שם היו שני בחורים, שהם כן הסכימו להתמסר אליו ביותר, והם למדו עמו בכל פעם שהיה להם רגע פנוי, והבחור מצידי השקיע מאוד וישב בשקידה נפלאה, ושינן כל מה שהוא לומד בהתמדה גדולה, עד שעם הזמן נפתחו לו מעיינות החכמה, והתחיל כבר בס"ד להבין מעצמו, ועלה ונתעלה לדרגה גבוהה - הודות לשני הבחורים האלו טובי הלב - שנתנו משלהם עבור הבחור.

לימים ראו דבר נפלא מאוד, מ"כל" אותם הבחורים שהתנערו ולא רצו ללמוד עם הבחור מפני שהם צריכים להיות "גדולי הדור" - מהם - כמעט אף אחד אינו יודע, הם נשארו עלומים בשמם וזכרם לא נשאר עמו, אולם שני הבחורים הללו ש"לא" חסו על זמנם - הם זכו וצמחו לגדולי הדור בדורינו - הלא המה הגאונים הגדולים מרן גאב"ד ירושלים רבי יצחק טוביה ווייס צוק"ל, ויבלחט"א מרן ראב"ד ירושלים רבי משה שטרנבוך שליט"א!...

סיפר לי בני הרב מאיר דוב שליט"א, מה שסיפר לו הגאב"ד צוק"ל בעצמו לפני כמה שנים, בעת שלמד בישיבת מיר בארץ ישראל - והיה מסתופף הרבה בצילו (ובמיוחד בעת רעוא דרעוין מדי שבת בשבתו), והתלווה אליו הביתה במוצש"ק (להבדלה) - וכך סיפר לו הגאב"ד:

"יום אחד נכנס אלי משגיח מאחת הישיבות, ואמר לי שהוא רוצה לזרוק איזה בחור מהישיבה, וביקש את הסכמת. המשגיח אמר לי את כל הצדדים למה הוא רוצה לזרוק את הבחור מן הישיבה, ואילו אני - אומר הגאב"ד - התעקשתי שאין זו סיבה מספקת לזרוק בחור מישיבה.

"כששמע המשגיח את דבריי, הוא התרגז עלי והגיב: 'א ישיבה איז נישט קיין שפיטאל' [ישיבה היא לא בית חולים]..."

מספר הגאב"ד: "כשמעתי את דבריו, הייתה לי סיעתא דשמיא נפלאה, ומיד נזכרתי בסיפור שאירע לפני כחמישים שנה, וסיפרתי להמשגיח את הסיפור הזה על אתר, וכך סיפרתי לו:

"לפני כחמישים שנה הגיע אדם גדול לגייטסהעד (הגאב"ד הזכיר את שמו של הגדול הזה) ונשא מדברותיו, ואני השתתפתי בדרשתו, וכך התחיל הלה את דרשתו, 'א ישיבה איז א האספיטאל' (hospital) [ישיבה היא בית חולים]..."

ממשיך הגאב"ד לספר: "כשסיפרתי למשגיח את הסיפור הזה, חוורו פניו עד למאוד. הסתכלתי עליו כמה רגעים, ושאלתי אותו מה הוא אומר על זה, והשיב לי המשגיח, שהוא תלמידו של האדם גדול הזה..."

"שאלתי אותו - אומר הגאב"ד - 'נו! מה יהיה עכשיו?', השיב

המשגיח, 'אני לא אזרוק את הבחור מהישיבה!...'

סיפר הג"ר דוד ברגמן שליט"א, אחיו של בעל המחבר ספר "רבינו הגדול אמרו" - סיפורים ועובדות שסיפר כ"ק מרן גאב"ד ירושלים צוק"ל, על גדולי ומאורי הדור שהיה לו עמו קשר - ביניהם ראשי ישיבות ואדמו"רים גדולים ומפורסמים - שהשמיע אותם בעיקר בעת סעודות שב"ק ובעת שיצא הגאב"ד לטייל קצת ולשאוף אויר צח לצורך בריאותו [ורובם הם ממה שרשם הנ"ל], שכשיצא לאור הספר הנ"ל, והביאוהו אל הגאב"ד שישים עינו עליו לטובה, הבחין הגאב"ד ששם הספר הוא "רבינו הגדול אמרו", וראינו שהוא נהנה מאוד מכך, ונענה ואמר "אוי איז דאס א שיינע נאמען - רבינו הגדול אמרו".

הדבר היה לפלא בעיני השומעים, שכן "רבינו הגדול אמרו" נאמר בחז"ל (מס' סוכה דף ל"ה ע"ב ועוד) על האמורא רב, והגאב"ד שהיה מיוחד במידת ענוותנותו, זה לא מתאים לו שיהנה מזה שכותבים עליו "רבינו הגדול אמרו".

אך עד מהרה הובן מה היא שמחתו של הגאב"ד, שכן בתוך דבריו התבטא ואמר "שם הספר כל כך נכון, שכן מה שכתוב כאן בשמי הלא הם דברים ששמעתי מרבותי"... לא עלה על דעתו כלל על "רבינו הגדול" שהכוונה אליו - דברים שהוא אמר, היה לו דבר פשוט שהכוונה לרבותיו הגדולים שהוא אמר דברים בשמם...

סיפר לי מחותני כ"ק מרן אדמו"ר מבראד שליט"א: לפני הרבה שנים בעת שביקר הגאב"ד לראשונה בווייליאמסבורג, אחר התמנותו לכהן פאר כרבה של ירושלים וגאב"ד העדה החרדית, התאכסן ברחוב ששם נמצא בית מדרשינו, והמקורבים של הגאב"ד התקשרו אלי ושאלו אותי אם לא איכפת לי ואני מסכים לתת את בית מדרשי להגאב"ד כדי שיוכל להתפלל שם שחרית בימות החול, וענית: מה הכוונה "אם לא איכפת לי ואם אני מסכים", הלא זה כבוד גדול בשבילי, ואין בזה שום שאלה, ואשמח מאד אם הגאב"ד יתפלל בבית מדרשינו. נמנו וגמרו שלמחרת בבוקר יבא הגאב"ד להתפלל בבית מדרשינו.

למחרת בבוקר, לאחר שהודעתי מראש לכל באי הבית המדרש והסביבה שמרן הגאב"ד יבוא להתפלל כאן בבית המדרש, יצאו כל הקהל ברחוב העיר לפני בית מדרשינו, להמתין לבואו של הגאב"ד ולקבל את פניו - ואני בתוכם. ראיתי את הגאב"ד הולך ומתקרב לכיוון בית מדרשינו, והבחנתי שאין שום שינוי בפניו, הוא לא התרגש כלל ממראה מאות האנשים שעמדו והמתינו לבואו, והיה זה מחזה פלא.

הגאב"ד נכנס לבית המדרש, ואני מקבל את פניו ומכבד אותו לעלות למזרח, כיבדתי אותו לעמוד ולהתפלל אצל הסטנדר שלי ולשבת על הכסא. הגאב"ד ראה שזה הסטנדר והכסא שלי, ואמר לי שזה לא מכובד ואין זה כבוד הציבור שהרב יתן לי את מקומו...

דברי, התיישב על הכסא! והנה התפעלותי היתה עד להפליא, שהנה מרגע לרגע, כמו שרגעים אחדים קודם לכן לא הבין למה הוא צריך לשבת על הכסא, אז כעת כשהוא שמע והבין מה שאמרתי לו, התיישב מיד על הכסא ללא אומר ודברים, ולא ראו אצלו שום אותות התנשאות כבוד ויקר, הוא עשה את זה כמובן מאליו ואין במה להתנשא בכך... היתה זו מדת ההשתוות באופן נפלא ביותר שלא שייך להביעו כלל, והיה זה בחינה של "מה לי הכא מה לי התם"...

אחר התפילה הביאו 'לחיים' לכבוד אורחינו הגאב"ד, ובתוך דבריו אמר הגאב"ד: הלא הרב אמר שכאן הוי "אתרא דמר", שכן הנני מ"מ ויושב על כסאו של הגה"ק מסאטמאר, אז אספר דבר מה. לפני שנים ישבתי בדין תורה אחד בלונדון [וכידוע שהגאב"ד מצד אחד היה שפל ברך ועניו אמיתי, אבל מצד שני קיים כפשוטו ומשמעו את ה"לא תגורו מלפני איש"], ולאחר ששמעתי את שני הצדדים חייבתי את אחד מהם, והלה כששמע שחייבתי אותו, ולא נתפעלתי מאישיותו, התחצף נגדי ואמר לי "איר זענט א סאטמארער!" והיה זה באותן שנים של הגה"ק מסטמאר שכולם ידעו היטב על קנאותו הגדולה ומדת האמת שלו, ועל קיומו בהידור את ה"לא תגורו" - כך סיפר הגאב"ד.

אח"כ חייך הגאב"ד ואמר "ער האט גאנץ גוט געוואוסט - ער האט גאנץ גוט געוואוסט" [הוא ידע די טוב - הוא ידע די טוב]...

(מתוך נועם שיח מכון אפריון לשלמה, דברים תשפ"ב)

אמרתי לו שהוא צריך להבין שאינני יכול לעשות דבר כזה לשבת על מקומי, כאשר הוא נמצא שם והוא יושב בצד, שכן יהיו לי על ידי זה בזיונות גדולים ויסתכלו עלי כמשוגע... כאשר אמרתי לו את הדברים האלו, ראיתי שהאדם הזה אינו מתחיל להבין את מה שאמרתי לו, ואין לו שום שמץ השגה במה שאני אומר, ואדרבה, הוא אמר לי, זה לא כבוד שהוא יושב על כסא שלי ואילו אני רב ביהמ"ד עומד מן הצד... עניתי ואמרתי לו, שידוע שאצל תלמידי הבעל שם טוב זי"ע, כבר הרגישו אורו של משיח, והיה אצלם בחינה של "ימות המשיח", והלא אמרו בגמרא (מס' מגילה דף כ"ט ע"א) שעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, ואני מתאוה שבית מדרשי ישכון בירושלים עיה"ק, וממילא הלא כאן הוי אתרא דמר - רבה של ירושלים - ובדין הוא שישב במקום הזה. השיב לי הגאב"ד: "אני הנני אונגארישער רב, ואצלי עדיין אינו 'ימות המשיח', וזה שייך רק לתלמידי הבעש"ט".

עניתי ואמרתי להגאב"ד: "בעצם העיר 'וויליאמסבורג' הוא עיר שרוב התושבים הם תלמידים וחסידים של הגה"ק מסטמאר זי"ע, וא"כ לכל הדעות הוי אתרא דמר של הגה"ק מסאטמאר זי"ע, ובפרט שכל ההוראות והמנהגים כאן הוא כפי שיטתו ודעתו של הגה"ק מסטמאר, והוא - הגאב"ד - הלא הוא מ"מ של הגה"ק מסטמאר ויושב על כסאו ומשמש כגאב"ד העדה החרדית ורבה של ירושלים, וא"כ הוי כאן אתרא דמר". מיד כששמע הגאב"ד את

נותרה אפוא הבעיה השניה... איך יכול נכדו של רבי יוסף חיים זוננפלד, הלוחם הראשי כנגד מוסד הרבנות מטעם השלטון הכפרני בארץ ישראל - לקבל על עצמו משרת רבנות מעין זו? ובכן, באשר לטענה זו, השיב ה'סטייפלער' חד וחלק: "אם רבי יוסף חיים היה חי היום - הוא היה אומר לך להיות רב!"

הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א ראש ישיבות 'קרית מלך' 'תפארת ציון', על דור דור ודורשי

"לְעֹמֵד לְפָנַי ד' לְשִׁרְתִּי" (דברים י', ה')

נפתח בסיפור נפלא אותו שמעתי בהזדמנות, כאשר הזדמנתי ליישוב 'רכסים', ופגשתי את רבו של המקום - רבי יעקב מאיר זוננפלד שליט"א.

הרב זוננפלד, תלמיד חכם בעל שיעור קומה כשלעצמו, הינו נכדו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, וחתנו של הגאון רבי אליהו משקובסקי זצ"ל, רבה של כפר חסידים. לפני פטירתו של הרב משקובסקי, הוא קרא לחתנו, הרב זוננפלד, וביקשו כי ימלא את מקומו ברבנות הישוב. למעשה, כך אירע. אולם ההחלטה על קבלת המשרה, כלל לא היתה קלה עבור הרב זוננפלד, וזאת משתי סיבות מרכזיות:

"אם רבי יוסף חיים היה חי היום - הוא היה אומר לך להיות רב!". חד וחלק. שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד.

דור דור ודורשינו

עתה, הבה נשאל את עצמנו: מה אנו למדים מהמעשה הנפלא הזה? האם את ראייתם הבהירה והברורה של גדולי ישראל, ה'סטייפלער' ור' יושע בער? לא... לכך אין אנו צריכים הוכחות... הדבר פשוט וברור כשמש בצהריים! ובכל זאת, יכולים אנו ללמוד מהמעשה הזה לקח חשוב שבעתים:

ממעשה זה אנו למדים, שמה שהיה נכון בדורו של רבי יוסף חיים זוננפלד - לא בהכרח נכון בדורם של ה'סטייפלער' ורבי יושע בער! אם מבקשים אנו לדעת מה היתה עמדתו של רבי יוסף חיים זוננפלד בשאלות העומדות על הפרק בדורם של ה'סטייפלער' ור' יושע בער, אנו לא יכולים ללמוד זאת מתוך דברים שאמר רבי יוסף חיים בדורו שלו... עלינו לשאול את גדולי הדור שבאותו הדור - מה היתה עמדתו של רבי יוסף חיים בשאלה הנדונה, אילו היה חי בדור זה!

האם הכרעתם של ה'סטייפלער' ור' יושע בער, היתה בבחינת 'שינוי' מהמסורת של רבי יוסף חיים זוננפלד? הס מלהעלות כן על הדעת! חלילה וחס! ההוראה היתה שונה, משום שהיא הותאמה לדור ולנסיבות, אולם ההוראה השונה - היתה המשך ישיר ומדויק של המסורת, המסורת שרבי יוסף חיים היווה אחת מחוליות הזהב שהרכיבו את שושלתה!

יסוד זה, אכן, למדים אנו כבר מדברי הגמרא במסכת סנהדרין (ל"ח, ע"ב), שם שנינו: "אמר ריש לקיש: מאי דכתיב זה ספר תולדות אדם? מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא דור דור ודורשינו דור דור וחכמיו". הקדוש ברוך הוא הראה לאדם הראשון את חכמי כל הדורות שיהיו ואת דורשיהם, אולם הוא לא הסתפק בכך... הוא הראה לו גם את הדורות עצמם. ולכאורה, מה היה הענין להראות לאדם הראשון גם את הדורות עצמם, לצד שופטיהם ודורשיהם?

יש המבארים על דרך ההלצה, כי היה חשש שבראות אדם הראשון את שופטי הדורות הבאים - הוא יבוז להם ולא יוכל להבין כיצד יכולים הם להנהיג את הדורות ההם... לפיכך, הראו לו משמים גם את הדורות עצמם, בכדי להבהיר כי בשביל דורות שכאלו - מספיקים מנהיגים ברמתם של מנהיגי הדורות הבאים... אולם אנו, מבקשים להבין את אמיתת הדברים, ואכן, משמעות עמוקה טמונה בהם:

שכן בכדי לדעת את צרכיו של הדור, בכדי לשפוט את הדור, בכדי להנהיג את הדור ולהורות את דרכו - צריך להכיר את הדור! גדולי ישראל, אשר לאורם אנו חיים, לא זו בלבד שהם פועלים מכוחה של דעת תורה טהורה שנרכשה בעשרות שנות התמדה מופלאה ודבקות מוחלטת בתורה הקדושה, אלא שהם מכירים את מצבו של הדור טוב יותר מכל אדם אחר! ככלות הכול, אל שולחנו של מי מתנקזים כל המצוקות והצרות, הקשיים, הניסיונות והבעיות שעמם מתמודדים יהודים בדור האחרון? רק אל גדולי ישראל שליבם פתוח כאולם להכיל את צערם של ישראל!

ראשית, הרב זוננפלד כיהן כראש ישיבת כפר חסידים לצעירים, והוא חשש כי שתי משרות מקבילות, רבנות היישוב וראשות הישיבה - תעמודנה בסתירה זו לזו, ולא תאפשרנה לו למלא אף אחת מהן כראוי... הוא רצה להמשיך לעשות את מה שהוא עשה עד כה, להרביץ תורה לצעירי הצאן, ולעשות זאת על הצד היותר טוב... הרבצת התורה, לדידו, היתה חשובה הרבה יותר מהרבנות, על הכבוד והמשכורת המכובדת הכרוכות בה...

אולם מעבר לכך, היתה לו בעיה נוספת. הוא הלא היה נכדו של רבי יוסף חיים זוננפלד, אשר היה ממתנגדיו הבולטים ביותר של מוסד ה'רבנות מטעם', עד שביום בו הוקמה הרבנות הראשית בישראל - הכריז על יום צום ותענית! ובכן, אמר לעצמו הרב זוננפלד: "הכי צד ייתכן שאני, נכדו של רבי יוסף חיים זוננפלד, אקבל משכורת על תפקיד הרבנות - ואהיה רב בישראל מטעמה? היישמע כדבר הזה?..."

ההכרעה היתה קשה. מחד - מצוותו של השווער הגדול, אשר היא ממש בבחינת 'מצוה לקיים דברי המת', ובפרט כאשר מדובר על אדם גדול כרבי אליהו משקובסקי זצ"ל... אולם מאידך, הלא השיקולים שכנגד, אף הם כבדי משקל! כיצד ניתן להכריע לכאן או לכאן?

ישנה רק דרך אחת להכריע: ניגשים לשאול את גדולי ישראל!!! ואכן, מספר ימים לאחר מכן, התייצב הרב זוננפלד בחדרו של ה'סטייפלער', והציג את ספקותיו. ה'סטייפלער' האזין לדברים, ותשובתו היתה חד משמעית: יש לקיים את מצוות השווער, ולקבל את עול הרבנות!

ומה באשר לשני החששות? ובכן, באשר לחשש הראשון - השיב ה'סטייפלער' נחרצות ואמר: "אני מברך אותך ששני התפקידים לא יפריעו זה לזה!". באותו הרגע, מבחינתו של הרב זוננפלד, הבעיה הזו ירדה מעל הפרק... הסיפור נגמר.

נותרה אפוא הבעיה השנייה... איך יכול נכדו של רבי יוסף חיים זוננפלד, הלוחם הראשי כנגד מוסד הרבנות מטעם השלטון הכפרני בארץ ישראל - לקבל על עצמו משרת רבנות מעין זו? ובכן, באשר לטענה זו, השיב ה'סטייפלער' חד וחלק: "אם רבי יוסף חיים היה חי היום - הוא היה אומר לך להיות רב!".

לכאורה, הספק נפשט, הסוגיה הוכרעה. אולם הרב זוננפלד עדיין לא היה רגוע... היות והוא למד אצל רבי יושע בער בריסקער זצ"ל, בנו של הבריסקער רב, הוא ביקש לשמוע גם את עמדתו בנושא. את החשש הראשון, אודות הסתירה בין שתי המשרות התורניות - לא מצא הרב זוננפלד מקום לשוב ולציין, שהרי משניתנה לו ברכתו של ה'סטייפלער' לכך ששתי המשרות לא תפגענה זו בזו - כבר לא היה מקום לחשש... אולם את השאלה השנייה, הוא שטח בפני רבי יושע בער.

היה זה כשבועיים לפני פטירתו של רבי יושע בער. כבר לא נתנו לאיש להיכנס אל חדרו. ובכל זאת, לאחר שהפציר הרב זוננפלד ברבנית, והסביר כי מדובר בשאלה דחופה הדורשת את הכרעתו של הרב - היא ניאותה להכניסו לחדרו של רבי יושע בער למשך רגעים ספורים. השאלה הוצגה לצדדיה, והתשובה לא איחרה לבוא:

"אפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הציבור - הרי הוא כאביר שבאבירים. ואומר: ובאת אל הכהנים הלוויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם. וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו? הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימיו. ואומר: אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה".

רק 'השופט שבימיו' - הוא זה שמכיר את מצבו של הדור, והוא זה שיכול להדריך את הדור. רק הוא היורד לנבכי נפשם של בני דורו, יכול להתאים את ה'מסורת' המקובלת מדורות - לתמורות המתהוות בעולם ובדרך התנהלותו. ומשום כך, אפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הציבור - הרי הוא כאביר שבאבירים! ואם ב'קל שבקלים' אמורים הדברים, על אחת כמה וכמה בענקים שבענקים, אשר זכה דורנו להתעטר בהם ובשכמותם!

(מתוך הספר 'נפשי חמדה' קטעים נבחרים מתוך ועדים שנמסרו)

הם אלו שמכירים את הדור טוב יותר מכל אחד אחר, הם אלו שנושאים את משא הדור על כתפיהם, וזו כשלעצמה סיבה מספקת לכך, שהם, ורק הם - בעלי הזכות להכריע בכל סוגיה הנוגעת אל הדור - דורם! משום שרק הם יכולים להקיף עם ה'דעת תורה' שלהם - את מלוא צרכיו של הדור, הצרכים אותם הם מכירים טוב כל כך! משום כך, הראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון 'דור דור ודורשיו'. משום שבכדי להבין את הלך רוחם, את הנהגתם ואת הוראותיהם של גדולי הדור - אין די בהתבוננות אודות גדולתם העצומה... יש צורך לזכור, כי דור דור ודורשיו! גדולי ישראל אלו - הינם דורשי הדור! הם הדואגים לכל צרכיו, הם המכירים את מכאוביו! ומשום כך, משום שדור דור ודורשיו - על כן 'דור דור וחכמיו'!

ואמנם, כבר מפורשים הדברים בגמרא (ראש השנה כ"ה, ע"ב):

"היה זה ביום הבר מצווה של בני בכורי, הרב יעקב הי"ו, לפני קרוב לשני עשורים. נכנסנו אל הרבי מטאהש זצ"ל כדי לבקש את ברכתו, בתוך הדברים סיפר לו בני שהוא לומד באופן עצמאי את מסכת סוכה, כדי לסיים בבר המצווה שלו..."

סיפורה המופלא של תוכנית הלימוד של מסכת 'סוכה' בארגון 'תורת', והנגיד הגאון רבי אהרן דרייזין מקנדה, שיזם את התוכנית כדי לעודד את בנו ללמוד בימי בין הזמנים...

אליעזר (לייזר) רוט

שמחה גדולה שררה ביום שישי, חמישה עשר באב, במעונו של הנגיד הדגול רבי אהרן דרייזין. בתו של הרב דרייזין התארסה בשעה טובה ומוצלחת, שידוך נפלא, ענבי הגפן וענבי הגפן. שמחה עצומה לכל מי המכרים והידידים, שכן הכלה היא לא הראשונה בכיתה שמתארסת, ולמעשה היא בשידוכים כבר כמה וכמה שנים שבהן חוותה המשפחה הרבה עליות ומורדות, עד שהגיע ב"ה הרגע המיוחל, בסימן טוב ובמזל טוב.

כמובן שכמו תמיד כשסוגרים 'ווארט', כל הנוכחים מאושרים. על אחת כמה וכמה כשהשמחה באה אחרי כמה שנות ציפייה.

אבל הפעם הסתתר מאחורי הסיפור סוד גלוי שכולם יודעים עליו, ושמו 'מסכת סוכה...'. ההשקעה המיוחדת של אבי הכלה, רבי אהרן דרייזין, בלימוד מסכת סוכה, שמתחיל דווקא מיום חמישה עשר באב מדי שנה בשנה, היא ללא ספק זו שהביאה את הברכה המיוחדת. כי התורה הקדושה לא נשארת חייבת: "אורך ימים בימינה, ובשמאלה עושר וכבוד".

ואכן, לפני שבועות אחדים פרסמנו ב'לקראת שבת', שיחה מרתקת שקיימנו עם מגיד המישרים הנפלא הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א, שסיפר בין היתר על תוכנית מיוחדת שהוא עורך במסגרת

ארגון 'תורת', ללימוד מסכת 'סוכה' על ידי רבבות תלמידי הישיבות ואברכי הכוללים, החל מחמישה עשר באב, ועד חג הסוכות. הרב יוטקובסקי מספר גם, שהתוכנית יצאה לדרך בעת שביקר במעונו של הנגיד הגאון רבי אהרן דרייזין, מחבר הספרים הנפלאים "חסד לאברהם" על פרשיות השבוע, וחלופת מכתבים עם גדו"י, שניאות להרים תרומה נכבדה מאוד לצורך קידום פרויקט ייחודי

"אני מאוד נהניתי מכך שהם לומדים בקביעות, וכדי לעודד אותם, החלטתי לאתגר אותם לסיים את כל מסכת סוכה עד חג הסוכות. "עשייתי אז חשבון שזה יוצא בדיוק דף ליום, מחמישה עשר באב ועד אמצע חג הסוכות, אם אנחנו מורידים שבתות וימים טובים מהחשבון, שאז קשה יותר לשמור על סדר היום של ימות החול. "הבטחתי להם מתנה יפה מאוד אם הם יעמדו ביעד, ולשמחתי הרבה הם אכן עמדו ביעד ותגמלתי אותם בהתאם.

"שנה אחר כך כבר צירפנו ליזומה עוד כמה בחורים, ומהר מאוד זה הפך להיות נחלת הכלל אצלנו במוטנריאול. כל הישיבות בעיר מצטרפות למהלך, שש ישיבות, כולל בעלזא, סאטמאר, סקווירא, המת'בתא ועוד.

"למעשה לא כל הבחורים משתתפים, רק מי שרוצה, אבל הישיבות משתפות אתנו פעולה, וכך מסיימים מדי שנה כ-120 בחורים את מסכת סוכה כולה.

"אנחנו גם עושים סיום מאוד גדול ומכובד בבית שלי, ואליו מגיעים כל המסיימים יחד עם רבני הישיבות שבהן הם לומדים, כל ישיבה בוחרת נציג שיעשה את הסיום בשם תלמידיה וכן נציג שיישא דברים קצרים במעמד, וכך יש מעמד נפלא של אחדות בין כל הישיבות והקהילות, ואנחנו חוגגים סיום גדול ביחד.

"בדרך כלל היינו עושים את הסיום בחול המועד סוכות, אבל השנה אני מתכוון לחגוג את הסוכות בארץ הקודש בעז"ה יתברך, אז נעשה את הסיום אחרי סוכות, ויש בזה גם תועלת שיש יותר זמן, וממילא יותר בחורים ואברכים יוכלו לסיים את המסכת ולהשתתף בהגרות וכו'".

הרב דרייזין מציין שבנו ר' יעקב, ממשיך ללמוד מדי שנה את מסכת סוכה, גם כיום, וגם אביו נוהג כמותו... "הוא יודע מצוין את המסכת, על בוריה, בלי עין הרע. אבל אני צריך עוד ללמוד... אני מסיים כל שנה את מסכת סוכה, אבל עדיין לא הגעתי לרמת הידע הנדרשת...".

"לפני שנים אחדות, הגיע לבקר אותי ידידי הגאון רבי אליעזר יטקובסקי", מספר הרב דרייזין את הסיפור מזווית הראייה שלו... "מי שמכיר את הרב יטקובסקי אולי מבין על מה אני מדבר. הוא מתיישב מולי, ומסביר לי שאני חייב, אבל חייב לפתוח איזו תוכנית לימוד חדשה, להביא התחדשות לעולם התורה..."

"נו... הוא יש לו ציפיות מאוד גבוהות, והרב יטקובסקי הוא אחד שבעצמו עשה כמה וכמה מהפכות לא קטנות הן בתוכניות לימוד, הן בעזרה לפתרון מצוקת הדיור של הציבור החרדי, בתוכניות לילדים, עזרה לישיבות ומה לא..."

"אמרת לי שאני לא יודע מה זה אומר לייסד תוכנית חדשה... אני כבר יש לי תוכנית, ואם הוא מעוניין לקחת אותה ולהרחיב אותה גם לארץ הקודש אני מוכן לעזור בכך.

"כשאמרת לי שאני רוצה שילמדו מסכת סוכה מחמישה עשר

ללימוד מסכת סוכה, פרויקט אותו הוא מממן מדי שנה, והפעם יחד עם הנגיד הנכבד הר"ר יוסף קורנרייך והנגיד הנכבד הר"ר דוד גרינברגר שליט"א.

במסגרת התוכנית, לומדים אלפים רבים החל מיום חמישה עשר בחודש אב, דף אחד ממסכת סוכה, לא כולל שבתות, וכך הם מסיימים את המסכת כולה בימי חול המועד של חג הסוכות.

בחורי הישיבות שמעוניינים ללמוד רק את המסכת הנלמדת בישיבתם, מרכזים את הלימוד לבין הזמנים.

המשתתפים בתוכנית נכנסים להגרות על פרסים כספיים גדולים במיוחד, ובעיקר זוכים לסיים את מסכת סוכה בחג הסוכות, דבר שנותן להם הרגשה אחרת ושונה במיוחד בחג הסוכות.

באותה הזדמנות סיפר לנו הרב יטקובסקי על סיפורו המיוחד של חבר נעוריו, שחזר לעסוק בתורה הקדושה אחרי שנים של ניתוק, וזאת הודות לקשר המיוחד שהיה לו עם מסכת סוכה, ושבה נתקל בביקור אקראי בבית כנסת בשכונת בורו פארק שבניו יורק.

אבל שאלה אחת נותרה בלתי פתורה: מה הוא הסיפור שקישר את הרב דרייזין עצמו אל הלימוד של מסכת סוכה באופן מיוחד? מדוע בחר הנגיד מקנדה לעודד דווקא את הלימוד במסכת זו מכל מסכתות הש"ס, ולמה דווקא בחמישה עשר באב???

ביקשנו מהרב יטקובסקי שיקשר אותנו עם הרב דרייזין, ואכן לאחר כמה ניסיונות הצלחנו בכך, וירדנו לשורשו של הסיפור.

אבל לפני שנתחיל נציין רק שבתוך הדברים התברר לנו שלא על מסכת סוכה לבדה מתקיים הפרויקט המיוחד, אלא גם על מסכת פסחים, וזאת בבין הזמנים של חודש ניסן, כפי שנצטט בהמשך מפיו של הנגיד הרב דרייזין בעצמו.

"אם אנחנו מדברים על מסכת סוכה, אני רוצה לפתוח בסיפור מעניין שהיה לנו עם הרבי הקדוש מטאהש זכותו תגן עלינו", אומר הרב דרייזין בפתח השיחה.

"היה זה ביום הבר מצווה של בני בכורי, הרב יעקב הי"ו, לפני קרוב לשני עשורים. נכנסנו אל הרבי מטאהש כדי לבקש את ברכתו, והוא שעוד היה אז בשיא כוחו, לא הסתפק בברכה בלבד. הוא ביקש מבני לתאר בפניו כיצד נראה סדר היום שלו, באיזו שעה הוא קם, כמה זמן לוקח לו להתארגן לתפילה, איפה הוא מתפלל, מתי הוא מגיע לחיידר וכו'.

"בתוך הדברים סיפר לו בני שהוא לומד באופן עצמאי את מסכת סוכה, כדי לסיים בבר המצווה שלו.

"הגיב הרבי בסיפוק ובקורת רוח מרובה ואמר לנו: 'לימוד מסכת סוכה הוא לימוד חשוב מאוד, המסכת כשמה כן היא, מסוככת ומגינה על העוסק בה מכל פגע רע'.

"אני לא יודע לומר בוודאות", מוסיף הרב דרייזין, "אבל ייתכן שהמשפט הזה ששמעתי אז מהרבי, נתן לי דחיפה להידבק דווקא במסכת סוכה.

"בכל אופן, זה היה שנה או שנתיים אחר כך, הגיע בין הזמנים, הבן שלי שכבר היה אז בן 14 או 15 היה לומד בקביעות עם החברותא שלו, שגם לו קראו יענקי, כמו לבן שלי.

"אבל אז קרה דבר מדהים! מוישה החליט ללמוד עוד דף אחד, ולאחריו עוד אחד. הדף הראשון נתן לו כל כך הרבה סיפוק שהוא לא הצליח להפסיק. הבחור הזה הגיע לחתונה שלו אחרי שנבחן יותר מ-800 דפים בעל פה!!!"

ובאיזו מסכת שהוא בוחר להיבחן, כמובן בהסכמתה של הנהלת הישיבה הרוחנית.

"אותה ישיבה שבה אירע המעשה שעליו אנחנו מדברים, היתה ישיבה מאוד חלשה, וזאת בלשון המעטה. הישיבה עמדה לפני סגירה, זה היה סוף זמן, והיו דיונים מאוד מאוד רציניים סביב השאלה אם להמשיך עוד שנה, או לסגור את הישיבה ולפרק אותה עד היסוד.

"הרב יוטקובסקי נכנס לבית המדרש, אסף את הבחורים והציע להם ללמוד דפים ולהיבחן בעל פה. ומה הבחורים עשו? גיחכו. הם צחקו עליו, הם היו בחורים שהדבר האחרון שעניין אותם באותו רגע זה לצבור ידע של דפי גמרא.

"הוא עמד ודרש וסיפר סיפורים ועשה דרמה גדולה, אבל הוא הרגיש שזה לא פועל כלום. אף לא אחד מבחורי הישיבה נרתם לעניין.

"כשראה שכך הם פני הדברים, החליט הרב יוטקובסקי לפנות לבחור שעשה את עיקר הליצנות מדבריו. קראו לו מוישה ג.

"איך קוראים לך?", הוא שואל, "מוישה". "תגיד, למה אתה צוחק, אתה כל כך בטוח שאתה לא יכול ללמוד גמרא ולהיבחן? למה? אין לך שכל? אתה מסכן? תסביר לי למה אתה לא יכול???"

"ואז בא הרב יוטקובסקי והפיל פצצה: "אם אתה נבחן שקלא וטריא על הדף הראשון של מסכת קידושין אצל בוחן של 'תורת', אתה מקבל 50 שקלים! דף אחד, 50 שקלים. מה אתה אומר?".

"הבחור מאוד התלהב. זאת ישיבה קטנה, בחורים צעירים, 50 שקל זה בהחלט לא סכום מבוטל אפילו לאדם מבוגר, על אחת כמה וכמה כשמדובר בנער צעיר.

"הוא למד את הדף הראשון של קידושין, נבחן אצל בוחן של 'תורת' וידע מצוין. הוא קיבל את 50 השקלים שהובטחו לו, ובכך בעצם הסתיימה העסקה לשביעות רצונם של שני הצדדים.

"אבל אז קרה דבר מדהים! מוישה החליט ללמוד עוד דף אחד,

באב ועד חג הסוכות, הוא קפץ ממקומו בשמחה, ומאותו רגע הכל היסטוריה.

"התוכנית נכנסה בארץ הקודש, מ-120 בחורים במונטריאל זינק מספר הלומדים לכמה עשרות אלפים בלי עין הרע, ועוד היד נטויה בעזרת ה'.

"כמובן שהעלויות של תוכנית כזאת גם גבוהות הרבה יותר, ולכן צירפתי לעניין את ידידי, בני הדודים של הרב יוטקובסקי, הלא הם הרב יוסף קורנרייך והרב דודי גרינברגר שליט"א, שמאז הם שותפים מלאים איתי בכל הפעילות הזאת, וכך אנחנו ביחד עושים את זה, וזוכים להגדיל תורה ולהאדירה.

"כמובן שמסכת סוכה היא לא המסכת היחידה בש"ס, והרעיון שלי היה מלכתחילה לעודד את הבחורים ללמוד בימי בין הזמנים, ולכן הרחבנו את המפעל גם לחודש ניסן, אז לומדים רבבות את מסכת פסחים, כשהם יכולים לבחור איזה פרק שהם מעוניינים, ומסיימים פרק אחד או שניים מפרקי המסכת, באותה הדרך ואותו אופן לימוד שלומדים בחודשי אב - תשרי את מסכת סוכה".

הרב דרייזין מספר שהמסיימים זוכים, חוץ מהפרסים הכספיים, גם בתעודות יוצאות דופן שעליהן חתומים כל גדולי הדור.

"הרב יוטקובסקי דואג להחתים על התעודות הללו את כל גדולי הרבנים, ואני מביא גם כמה מגדולי הדור שזכיתי להיות מקורב אליהם, וכך מקבל כל נבחן תעודה יפהפייה, מעוצבת בחן ובהדר, ועליה מתנוססות החתימות של כל הגדולים וחשובי האדמו"רים, וזה כמובן חוץ מההגרלות והמתנות על אלפי השקלים, טיסה לראדין עם גדו"י ועוד.

"כמו כן אנחנו עושים בארץ גם מעמד סיום מרובה משתתפים, כ-1,200 איש מבין המסיימים היו בפעם האחרונה, היה מעמד מאוד מרשים של כבוד התורה, ובין היתר נערך שאלון עם 'קליקים' על מסכת סוכה, כשבין העונים נכונה חולקו פרסים כספיים גדולים. הפרס הראשון והגדול ביותר היה על סך של עשרת אלפים שקלים, וזה בו אברך כולל, שעלה לכמה ובירך שהחיינו בשם ומלכות, כשהתבשר על הזכייה המשמחת".

אגב, מעניין לציין ששאלנו את הרב דרייזין, אם אחרי ההשקעה המרובה כל כך במסכת סוכה, הוא מרגיש אחרת בחג הסוכות, אבל הוא מסרב לענות לנו תשובה ישירה בעניין, מה שמלמד אותנו שאכן יש דברים בגו.

לסיום נביא לכאן סיפור אחד ששמענו מאת הרב דרייזין, אותו שמע מפי הרב יוטקובסקי, וממנו אפשר להסיק עד כמה גדול כוחה של הפעילות המדוברת.

"יום אחד הגיע הרב יוטקובסקי לישיבה בבני ברק, כדי לקדם את התוכנית של ארגון 'תורת', שמטרתה לעודד את הבחורים ללמוד ולהיבחן על הדפים שלמדו 'שקלא וטריא'. התוכנית עובדת בישיבות רבות, פעם או פעמיים בשבוע מגיע בוחן מטעם הארגון, ובחורים נבחנים על הדפים שלמדו, כל אחד לפי ההספק שלו,

בעבר בתוכנית. הם כולם מספרים איך הלימוד של מסכת אחת, דוחף אותם לעוד ועוד מסכתות, סיומים וחזרות בעל פה. ופתאום הם כבר לא מכירים את עצמם, וזה חשוב יותר מהכל, כי לעזור לבחור לסיים מסכת זה דבר ענק, אבל לתת לו את החשק והרצון לסיים עוד ועוד מסכתות, זה הרבה יותר גדול וחשוב, ואני מודה לרב ויטקובסקי שנתן לי את הזכות לקחת חלק בפרויקט הנפלא הזה".

ניתן לדווח על הלימוד וכן להיבחן על הדף הנלמד, הן במערכת 'נדרים פלוס' בבתי הכנסת והן באמצעות מבחן טלפוני על ידי ארגון 'תורת' - 0733-83-83-80.

ולאחריו עוד אחד. הדף הראשון נתן לו כל כך הרבה סיפוק שהוא לא הצליח להפסיק. הבחור הזה הגיע לחתונה שלו אחרי שנבחן יותר מ-800 דפים בעל פה!!!
"אבל זה עוד לא כל הסיפור", ממשיך הרב דרייזין, "החלק הכי חשוב בסיפור הזה הוא שאותו מושיה היה כל כך מאושר מההצלחה שלו, שהחברים שלו ראו והחליטו לנסות גם. הם התחילו ונבחנו דף ועוד דף, כל הישיבה נדבקה ב'חידק' הזה. זה עבר מאחד לשני והישיבה עלתה על דרך המלך. מישיבה שעמדה לפני סגירה, היא הפכה לאחת הישיבות הטובות ביותר בבני ברק!
"אני שומע את זה גם מראשי הישיבות ומהבחורים שהשתתפו

רבי יהושע סיפר שבהיותו כבן עשר ניגש אל אביו הגה"צ רבי אברהם אבלי לאחר תפילת שחרית, ושאל בתמימות: "אבא, כמה פעמים מוזכר 'אביי' בכל הש"ס?". פני הסבא רבי אברהם אבלי הרצינו והוא שקע בהרהורים

הגה"צ רבי ישראל גרוסמן, על הגאון הצדיק רבי אברהם אבלי קוסובסקי זצ"ל

וְלִמְדָתָם אֲתָם אֶת בְּנֵיהֶם" (דברים י"א, י"ט)

סיפר הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: אבי זקני הגאון הצדיק רבי אברהם אבלי קוסובסקי זצ"ל, שימש בקודש כרבה של העיירה ווילקוביסק ברוסיה. כשעלה לארץ ישראל התיישב בירושלים, ותקופה ארוכה הצליח להתהלך בצנעה ובהסתר, ישב על התורה ועל העבודה יומם ולילה. אבל כבר אמרו חז"ל "כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו"; בהשגחה עליונה התגלגל מאורע שבגיניו עמד הגאון בעל ה"זית רענן" רבי יהושע מקוטנא זצ"ל על גדלותו של סבי ובקיאותו בכל מכמני התורה, והפציר בו לקבל עליו לכהן פאר כראב"ד בבית דינו.

סיפר מדהים הממחיש את גדלותו בתורה ובקיאותו העצומה בכל הש"ס, שמעתי מדודי הרב יהושע קוסובסקי ז"ל מחבר סדרת ספרי ה'קונקורדנציה' על הש"ס. רבי יהושע סיפר שבהיותו כבן עשר ניגש אל אביו הגה"צ רבי אברהם אבלי לאחר תפילת שחרית, ושאל בתמימות: "אבא, כמה פעמים מוזכר 'אביי' בכל הש"ס?". פני הסבא רבי אברהם אבלי הרצינו והוא שקע בהרהורים, את ארוחת הבוקר כבר לא אכל באותו יום. הסבא החל לצעוד לאורכו ולרוחבו של בית המדרש, פניו בערו כאש וכל כולו היה בעולם אחר, צלל ושייט בים התלמוד, לאחר קרוב לשעתיים נעמד על מקומו, קרא לבנו יהושע, ואמר: כך וכך פעמים מוזכר שמו של אביי בכל הש"ס!...

הילד יהושע לקח עפרון ומחברת, נכנס לבית הכנסת, הוציא מארון הספרים מסכת ברכות והחל לדפדף דף אחר דף, וכך ציין כל פעם היכן שמוזכר אביי. כשסיים מסכת ברכות הוציא מסכת שבת, הילד לא התעצל ומשך כמה שעות ישב וציין כל פעם שנתקל בשם אביי.

לאט לאט נצטברו על השולחן כמה מסכתות, השעות נקפו, הגיעה שעת בין הערביים סמוך למנחה, והנה הגיע לבית הכנסת "השרף מברסק" - הגאון הנודע רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל.

כשהבחין הרב מברסק בילד היושב רכון על הגמרא ומסביבו ערימה גדולה של גמרות, ניגש אליו הרב ובנימה של קפידה הביע תרעומת על סחיבת הגמרות. עלינו לדעת כי בימים ההם ש"ס היה יקר ערך. וכשנדיב לב תרם ש"ס שלם לבית הכנסת, היו עושים מעמד "הכנסת ש"ס" בתופים ובמחולות, כמו שמכניסים ספר תורה חדש. כך שהקפדתו של השרף מברסק היתה מובנת גם לילד. הצטדק הילד בפני הרב וסיפר גופא דעובדא: בשעות הבוקר שאל את אביו כמה פעמים מוזכר שם אביי בכל הש"ס, והאבא ענה

הצעה בשבילך. בחר איזו מסכתא שאתה רוצה, ואני אגיד לך כמה פעמים מוזכר אביי במסכתא זו, ואם תראה שכוונתי נכון תוכל להקיש מכך על ידיעותי בשאר המסכתות". הצעת פשרה זו מצאה חן בעיני הילד וכך עשה: הצביע על מסכתא מסויימת, ותוך דקות ספורות קיבל תשובה מהרב. הילד בדק גמרא זו ונוכח בצדקתו של הרב מבריסק...

מסיפור כגון זה צריכים אנחנו לקחת מוסר השכל: לא יאמן לאיזה דרגות בלימוד הגיעו אבותינו! לזכור כמה פעמים מוזכר אביי בכל הש"ס!! להשגות כאלו בלימוד לא מגיעים אלא מתוך התמדה רבה וגייעה עצומה.

(מתוך הספר לב ישראל)

לו כמה, וכעת הוא בודק אם המספר נכון. הרב מבריסק שאל מה המספר שנקב האבא, ולשמע התשובה התיישב הרב מבריסק על מקומו, ישב וחשב, לאחר זמן קצר ניגש לילד ואמר: אביך קלע אל השערה ואמר את הסכום המדוייק! ובלשון קדשו: "דיין טאטע האט גיטראפין פונקט אויף אהאר!"

הבן היניק יהושע'לע לא הביע התפעלות, חזר לעבודתו, והוציא עוד גמרא מהארון. ניגש אליו שוב הרב מבריסק ושאל: "הלא אמרתי לך שאביך צדק ולמה אתה ממשיך לחפש?".

ענה הילד תשובה חריפה ושובבה ואמר: "רבי יש לי ק"ו!", הרב הרים גבה והילד המשיך ואמר: "אם לאבי לא האמנתי, מדוע שאאמין לרב...?". הרב מבריסק צבט לילד על לחייו, חייך ואמר לו: "יש לי

הבחנתי בכדור אש ענק, וסבור הייתי כי מדובר בפצצה אטומית תת קרקעית. כבר לאחר הזעזועים הראשונים יצאנו החוצה, שם ניגש אלי אחד השכנים היהודיים ושאל: "יצחק, איזו ברכה יש לומר על רעידת אדמה?"

הגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל, על מה שבאמת מחזיק את העולם...

"את גדלו את ידו החזקה וזרעו הנטויה" (דברים י"א, ב')

בשנת תשכ"ו התחוללה בטשקנט רעידת אדמה חזקה. לפני שנעה האדמה הבחנתי בכדור אש ענק, וסבור הייתי כי מדובר בפצצה אטומית תת קרקעית. גם אשתי חשבה כך. למעשה ייתכן מאוד שרעידת האדמה פרצה בשל סיבה מלאכותית, שהרי לא יכולנו לבדוק את רמת הקרינה הרדיו-אקטיבית בשטח. כך או כך, שבעים וחמישה אחוזים מהבניינים האלו נפגעו באירוע הקשה ההוא!

האירוע התחיל לקראת בוקר. כבר לאחר הזעזועים הראשונים יצאנו החוצה, שם ניגש אלי אחד השכנים היהודיים ושאל: "יצחק, איזו ברכה יש לומר על רעידת אדמה?" "הוי!", נזכרתי בבהלה. "אפילו לא חשבת על כך! שכווח וגבורתו מלא עולם!"

בפרק הראשון בפרקי אבות נאמר: "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים". בזמן הפורענות יכולתי לראות זאת במו עיני. דומה כי בכל רחבי ברית המועצות לא היתה באותם ימים קהילה מלוכדת ובעלת חיים יהודיים תוססים כמו בטשקנט. פעלו בה מספר בתי כנסת, גם כמה מקוואות בסתר, ונעשו בה מעשי חסד רבים. כשבעה-שמונה שוחטים היו בעיר, מספר גבוה ביותר יחסית לזמנים ההם, שניים-שלושה מהם עמדו באופן קבוע בשוק. אחד מהם, בנימין השוחט, נהג להציע לשחוט חינם בכל עת בה ראה יהודי קונה עוף ופונה לשוחט גוי.

אין כל ספק כי טשקנט היתה מיוחדת במינה מבחינה זו, אפילו בסמרקנד, כך נראה לי, היו חיי הדת חלשים קצת יותר. באופן כללי - בקווקז שמרו היהודים על מסורת, אך אצלנו בטשקנט היו הלימודים רציניים יותר. אותי ואת בני - תושבי העיר פשוט הכריחו ללמד את בניהם תורה!

רעידת אדמה דומה, ואף בדרגה חלשה יותר, אירעה מספר שנים קודם לכן באשחבד. ואם כי טענו כי שם היתה הרעידה אופקית ומסוכנת יותר מזו האנכית שאירעה בטשקנט, השאלה היא: מדוע שם היתה אופקית ופה אנכית? בפורענות באשחבד נהרגו למעלה מעשרת אלפי איש! ולעומת זאת, מה קרה בטשקנט? ובכן, כבר בשעה שש בבוקר התחלתי לערוך ביקורים בבתי ידידי.

מומחי צה"ל הכינו בעת המלחמה את בתי החולים לקליטת מאות, אם לא אלפים של נפגעים בכל התקפת סקאדים יחידה, הם שיערו את הנתונים על פי מלחמת אירן-עירק, בה כל טיל שנפל על טהרן הרג שמונה עד עשרה בני אדם, זאת מלבד המספר הגבוה של הפצועים קשה (הנתונים נלקחו מספרו של סם ופר "טילים, מסכות וניסים"). ההתקפות העירקיות על ישראל החלו בתחילת חודש שבט ונמשכו עד אמצע אדר, הן גרמו להרס של מאות דירות. באחת התמונות אותן ראיתי, נראה בניין בן שלוש קומות הרוס לגמרי מפגיעת הטיל ומתוכו בצבצו פניו של אדם, לכוד בין ההריסות אך חי ונושם. אחר כך נמצאו שם בני אדם נוספים, כולם חיים. וכך אירע לא פעם ולא פעמיים, אלא שלושים ותשע פעמים! אגב, העונש של שלושים ותשע מלקות מגיע על פי דין תורה לחוטא, העובר על מצוות התורה...

מומחים לענייני צבא באירופה, ערכו מחקר השוואתי בין תוצאות ההפצצה של לונדון על ידי גרמניה במלחמת העולם השנייה (הבליץ), לבין ההתקפות העירקיות על אירן ועל ישראל. הם ניתחו את דברים ונשאר עם שאלה פתוחה: למה כמעט לא היו נפגעים? הם הודו, כי מדובר בעובדות מדהימות ונמנעו מהבעת חוות דעת מקצועית. האין כל זה נס הוא?! וכי ניתן לומר כי מדובר במקרה ותו לא?!

(מתוך 'להשאר יהודי')

זוכר אני כיצד הגעתי לביתם של קרובי משפחתנו, משפחת וולף. אפרים, אבי המשפחה, עוד שכב במיטה, מסביבו היה השטח מלא בלבנים ואבנים, אך הוא יצא בריא ושלם, ללא כל פגע. כך עברתי על פני בתיהן של עשרות משפחות יהודיות, אצל כולן נגלו לעיני בתים הרוסים, אולם האנשים עצמם היו בריאים ושלמים!

בעיתונות פורסמו נתונים קשים על למעלה משבע מאות רעידות משנה! רעידת האדמה נמשכה מספר ימים והיתה קשה ביותר. ובכל זאת, עשרה אנשים בלבד נהרגו בעיר. אז הבנתי את משמעות המילים: "... העולם עומד, על התורה..." - התורה היא היסוד, ולכן אלו היו התוצאות.

הבריות אינם רוצים לראות ניסים, ומעדיפים לעצום עיניים בפניהם. הרמב"ן כותב בסוף פרשת בא, כי ניסים גלויים עוזרים לראות ניסים נסתרים. יסוד האמונה הוא להכיר בכך, שכל המתרחש בעולם - נס הוא.

קחו לדוגמא את מלחמת המפרץ הראשונה, שארעה בשנת תשנ"א (1991). שלושים ותשעה טילי סקאד נשלחו בידי עירק לעבר ערים בישראל, כאלו המיושבות בצפיפות גבוהה. מלחמת העולם הוכיחה, כי הפצצת ערים גורמת למספר עצום של קורבנות, והנשק המודרני, הסקאדים, מסוכן עוד יותר. ובכל זאת, ולמרות הנוק האדיר מטילי הסקאד - מת רק אדם אחד מפגיעה ישירה!

פעם הוזמן מרן הגרא"מ שך זצ"ל לשאת דברים בפני מורים באיזה כינוס. הכינוס נועד להתקיים בשעה 4, ואכן בשעה המדויקת הגיע הרב שך. כשנכנס לאולם הכינוסים נדהם הרב שך לגלות שהוא ריק מאדם...

שיחה מרתקת עם ראש ישיבת 'תורת חיים' בבית שמש, הגאון רבי לוי גרוסברד שליט"א, במורשת סבו הגאון הגדול רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל, שייסד את ישיבת פוניבז' לצעירים, והועמד בראש 'החינוך העצמאי' כאיש אמונם של גדולי התורה

אליעזר (לייזר) רוט

"וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַבְיָהּ" (דברים ו', ז')

הגאון הגדול רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל

בהמשך לשיחה שפרסמנו עם הגאון רבי לוי גרוסברד שליט"א, ראש ישיבת 'תורת חיים' בבית שמש, אודות סבו הגדול הגאון רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל, ראש ישיבת 'יסודי התורה' בתל אביב, מייסדה ומנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז' לצעירים בבני ברק, ולימים יו"ר 'החינוך העצמאי', אנו מביאים כאן ריכוז של הסיפורים ששמענו מפיו של הגר"ל שליט"א, אודות ניצול הזמן באופן מופלא ובצורה יוצאת דופן, על ידי גדולי הדור הקודם. מכאן ואילך, אנו מצטטים את דבריו של הגר"ל גרוסברד שליט"א:

מנהג מעניין היה לו לסבא זצ"ל, שכשהיה נוסע לחו"ל, תמיד היה מבקש מסוכן הנסיעות שישבץ אותו לשבת על יד גוי. "אם יש לך

כך הלך והתפתח לו דיון תורני שנמשך שעות ארוכות עד שהטיסה הסתיימה והם הגיעו ליעדם, כשאותו גביר זורח מאושר שהוא זכה ללמוד עם רבי שרגא גרוסברד את הסוגיא הזאת במשך שעות, וסבא היה מאושר שהוא לא נאלץ לבטל תורה מפני כבודו של העשיר...

שבדרכים לא ניתן היה לעבוד ולסדר עניינים דחופים, והוא יכול היה להקדיש את הנסיעות ללימוד תורה.

היתה תקופה מסוימת, שהגאון הגדול רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל התגורר בני ברק, והיה לומד בבריסק בירושלים. הוא ידע שסבא נוסע מדי יום מביתו שבבני ברק למשרדי החינוך העצמאי בירושלים, וביקש להצטרף לסבא בהלון ובחזור.

סבא שהכיר את הגרמ"מ שולזינגר וידע שהוא גדול בתורה הסכים כמובן. אליהם הצטרף יהודי תלמיד חכם נוסף, הגאון רבי יוסף גוטליב זצ"ל, שהיה ר"מ בישיבת אמשינוב בשכונת בית וגן בירושלים, והתגורר גם הוא בבני ברק.

לסבי היה רכב עם נהג מהחינוך העצמאי, וכך הוא היה נוסע כל יום לירושלים עם שני הגאונים שאותם הוא לקח 'טרמפ', ואחר הצהריים הם גם היו חוזרים אתו לבני ברק.

הסדר היה, שבנסיעה בבוקר היה הגר"מ גוטליב מרצה בפניהם את השיעור שהוא מתכוון למסור בישיבה באותו היום, ובחזור היה הגרמ"מ שולזינגר מרצה בפניהם את מה שהוא למד באותו יום בבריסק, בסדר קדשים.

וכך, כל הדרך בהלון ובחזור היה הרכב נע מצד לצד בריתחא דאורייתא, כששלושת הגאונים מתווכחים בלימוד זה טוען בכה וזה טוען בכה, וכל אחד מוסיף מה ששמע מרבותיו ומסברא דלילה, והנהג היה צריך להתאמץ שלא להיסחף אחריהם, כי עליו היה מוטל להביא אותם בבטחה אל מחוז חפצם...

בהקשר זה של ניצול הזמן, היה סבא זצ"ל מספר שפעם הוזמן מרן הגרא"מ שך זצ"ל לשאת דברים בפני מורים מהחינוך העצמאי באיזה כינוס שעשו להם בתל אביב. הכינוס נועד להתקיים

את רשימת הנוסעים תחפש שם של גוי, ושם תושיב אותי. לא על יד יהודי...".

כמובן שכל סוכן נסיעות ששומע כזאת בקשה מפיו של אדם חרדי, מרים גבה ושואל מה ראה על ככה לשבת דווקא על יד גוי. לא זו בלבד, אלא שהאיש המבקש זאת הוא לא סתם אדם חרדי, אלא אדם גדול בתורה, דמות רבנית מכובדת, ראש ישיבה נערץ לשעבר, ומנהל ראשי של מערך החינוך העצמאי כיום, אדם היוצא ובא בבתי גדולי ישראל, שמנהלים עמו שיח של יחסי קרבה וידידות, והוא רוצה לשבת דווקא על יד גוי???

אבל סבא היה עומד על כך. הוא רוצה לשבת בכל טיסה דווקא ליד גוי.

וכל כך למה? הוא היה מסביר: "אם אני אשב ליד יהודי, יש סיכוי גדול שהוא יפתח עמי בשיחה. מי אתה, לאן אתה הולך, ועוד. ואם יהיה זה יהודי חרדי, הוא הרי יתחיל לספר לי סיפורים על הרב הזה ועל הסבא ההוא, הוא ישתף אותי במה שהוא יודע על החינוך העצמאי, ובמה שכדאי לדעת על החינוך הממלכתי..."

"ואני, אני לא רוצה לפטפט! אני רוצה ללמוד. כשאני יושב על יד גוי - אני פותח את הגמרא ולומד מתחילת הטיסה ועד סופה בלי שום הפרעה מצדו. מקסימום כשהוא רוצה לצאת ולהיכנס אני מפסיק לרגע, אז ממקומי כדי לאפשר לו מעבר, ובוזה נגמר העניין. אין שום שיחה, אין סיפורים, אין שאלות. יש רק גמרא!".

פעם אחת הוא היה צריך לנסוע לחו"ל יחד עם יהודי עשיר ונשוא פנים. הם נסעו בשליחות משותפת, והפעם סבא לא יכול היה לבקש לשבת על יד גוי. הרי יהיה בזה משום פגיעה באותו גביר שמלווה אותו בנסיעה, ובמקום לשבת עמו הוא מבקש לשבת ליד מישהו אחר???

סבא התלבט מאוד בעניין וחיפש עצה כיצד לנהוג. הוא הבין שאם הוא יישב ליד אותו יהודי, הדבר עלול לגזול ממנו שעות ארוכות של לימוד, ומצד שני אי אפשר לפגוע ביהודי. עד שלבסוף מצא דרך: הוא התיישב על ידי היהודי הזה שאומנם לא היה יושב אוהלים, אבל הוא גם לא היה עם הארץ בכלל, והיה לו ראש חריף.

מיד בתחילת הנסיעה בחר סבא סוגיא תלמודית כלשהי, והתחיל להסביר אותה ליהודי היושב על ידו. הוא הכניס אותו אט אט לסוגיא, קודם השקלא וטריא של הגמרא, ההסבר של רש"י עם הדיוקים שיש לדייק, ולאחר מכן שיטת תוס', ואז הוא שאל שאלה על דברי רש"י, והגביר ניסה להשיב עליה אבל סבא תקף את התשובה שלו ממקום אחר, וכך הלך והתפתח לו דיון תורני שנמשך שעות ארוכות עד שהטיסה הסתיימה והם הגיעו ליעדם, כשאותו גביר זורח מאושר שהוא זכה ללמוד עם רבי שרגא גרוסברד את הסוגיא הזאת במשך שעות, וסבא היה מאושר שהוא לא נאלץ לבטל תורה מפני כבודו של העשיר, המלווה אותו בדרכו לבצע את השליחות שהטילו עליו גדולי ישראל...

בכניש ירושלים-תל אביב

למזלו של סבא, באותן שנים לא היו עדיין טלפונים סלולאריים, כך

בשעה ארבע אחר הצהרים, ואכן בשעה המדויקת הגיע הרב שך. כשנכנס לאולם הכינוסים נדהם הרב שך לגלות שהוא ריק מאדם... המשתתפים איחרו...

בו במקום סב הרב שך על עקבותיו ושב לשיבת פוניבז' בבני ברק, ולאחר שעה בדיוק התייצב פעם נוספת באולם הכינוסים שעכשיו כבר היה מלא מפה לפה.

אמר הרב שך למורים שהשתתפו בכינוס שהוא תמה עליהם: "הרי אתם מורים, אתם מלמדים תורה לתינוקות של בית רבן, דווקא אתם חייבים לייקר את הזמן עד מאוד, כדי להעביר לתלמידים שלכם את התחושה וההבנה שהזמן הוא המשאב היקר ביותר שיש לאדם, ושחובה לשמור עליו ולנצל אותו כראוי".

בשביל זה לסגור גמרא?

מעניין לספר על נסיעה שממנה הסבא כן נמנע, מחשש שתגרום לביטול תורה, אבל זה היה בצעירותו, ומעשה שהיה כך היה: סבי היה יתום מגיל צעיר מאוד, לאחר שאביו הק' הי"ד, נרצח בידי בני העוולה הרוסים ימ"ש, שתפסו אותו על שדאג לבנות מקווה בשעת הגזירה.

מי שלקח אחריות על שני היתומים הצעירים, היה הדוד שלהם, הגאון רבי אבא גרוסברד זצ"ל, אחי אביו של סבא, שהתגורר באותה עת בריגה בירת לטביה, שם הנהיג ישיבה לפי בקשתו של הגרמ"מ זק זצ"ל.

לאחר פטירת אביהם, התגוררו האלמנה הרבנית מייטא ע"ה, ושלושת היתומים בעיר ויזאן. בהמשך עברו להתגורר במקומות קרובים יותר לישיבות בהן למדו הילדים. הסבתא היתה סוחרת גדולה והיתה נוסעת ממקום למקום, ובהמשך אף השתמשה בכספה בדרך של 'חכם לב' ייקח מצוות' כשדאגה להציל משפחות של גדולי תורה מליטא.

כשהגיע אחיו הצעיר של סבי, רבי שמואל יהודה גרוסברד זצ"ל לגיל 13, ונכנס בנועם עול תורה ומצוות, כבר היה סבא רבי צבי שרגא תלמיד מן המניין בישיבת גרודנא, שם היה שומע שיעורי מפיו של הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, ובשמחת בר המצווה של אחיו שהתקיימה בוויזאן, הוא בחר שלא להשתתף.

דודו רבי אבא שהיה גר כאמור במדינה השכנה, היה מברית מדי פעם את הגבול ומסכן את עצמו כדי לבקר בוויזאן שבליטא, ולפקח על גידולם וחינוכם של בני אחיו היתומים. כמו כן נסע כדי להשתתף בשמחת בר המצווה לאחינו היתום, וכשראה שהאחיין היותר גדול, הסבא שלי, לא הגיע לבר המצווה - הוא חשש שמא אירע לו דבר מה, ולכן בדרך חזור לביתו הוא עבר דרך גרודנא, ונכנס לישיבה כדי לחפש את סבי.

"מדוע לא באת לבר המצווה של אחיך?", שאל את סבא כשראה שהוא יושב ולומד והכל עמו כשורה. סבא הביט עליו בתימהון של ממש ואמר: "אני לא חשבתי שהשתתפות שלי בבר מצווה של אחי היא אירוע שצריכים לסגור את הגמרא בשבילו..."

אגב, כשהגר"ש שקופ נחלש והפסיק למסור שיעורים, נסע סבי יחד

עם כמה חברים נוספים ללמוד בישיבת קמניץ, אצל הגאון רבי ברוך בער זצ"ל. לימים אמר סבא שהוא זוכר בעל פה שיעורים שלמים הן מהגר"ש שקופ והן מה'ברכת שמואל' מקמניץ, ואף אמר שכשהוא יסיים את כהונתו כיו"ר החינוך העצמאי הוא יכתוב כמה כרכים נוספים של ה'ברכת שמואל' מתוך הזיכרון, אבל לא כך רצתה ההשגחה העליונה.

בכל אופן, כשהוא למד בקמניץ, הגיעו אז ימים לא פשוטים. מלחמת העולם השנייה כבר פרצה במלוא עוצמתה, וקו החזית הלך והתקרר לקמניץ בקצב מהיר. המלחמה העסיקה את כל האנשים, על אחת כמה וכמה בחורי הישיבה היהודיים שידעו שהנאצים הארורים ימ"ש ייטפלו קודם כל אליהם, ויבקשו לשלוח יד דווקא בהם.

עם זאת, באכסניה שבה ישן סבא, יחד עם חבריו שבאו עמו מגרודנא, הלא הם הגאון רבי אליה מ'שקובסקי רב וראש ישיבת 'כפר חסידים', והגאון רבי צבי מ'רקוביץ' רבה של רמת גן וראש ישיבת קרלין, הם החליטו ביניהם, שבחדר שלהם לא יעסקו בכלל בענייני המלחמה ובענייני השעה האחרים, וכל השיחות שלהם יהיו רק בסוגיות הנלמדות, וכך כשבחוץ יהום הסער והעולם כולו היה כמרקחה, הבחורים האלו לא נתנו לשום דבר אחר להסעיר את רוחם ולהעסיק אותם, חוץ מהוויות דאביי ורבא.

בחור אחד שהתלונן בפניו

יש בידינו מכתב שכתב הסבא זצ"ל, לבחור אחד שהתלונן בפניו, שמאוד קשה לו ללמוד בישיבה, בגלל שהיא לא בנויה במקום אחד כמו ישיבות רבות אחרות, אלא מפוזרת בכמה מבנים, וצריכים לצעוד מבית המדרש לחדר השיעורים, ממנו לבית המדרש כדי להתפלל מנחה, ולאחר מכן לצעוד למקום אחר כדי לאכול את ארוחת הצהרים וכו'.

סבא ענה לו במכתב שבו הוא מספר לו על שנות נעוריו בליטא הרחוקה. הוא מספר שכשהוא למד בחו"ל, היה הרבה יותר מורכב מהבחינה הזאת, כי אפילו את האוכל אכלו בשני מקומות. הם היו אוכלים 'ימים' (טעג) פעם פה ופעם שם, ובדרך כלל היה לכל בחור מקום שבו היה מוזמן לאכול את ארוחת הבוקר ואת ארוחת הערב, ומקום אחר שבו היה מוזמן לאכול את ארוחת הצהרים...

כמובן שגם הלינה היתה במקום מרוחק מבית המדרש, והם היו צריכים לטייל בכל העיירה.

אבל אדרבה, כך כתב סבא, לא התלוננו. ההיפך הוא הנכון. ההליכה למקומות הנצרכים באה במקום טיול, לחילוף עצמות ושאיפת אוויר צח, ובזמן ההליכה נוצל ללימוד בעל פה, חזרה ושינון, העמקה בשאלה וחיפוש אחר תירוץ הולם, ועוד כהנה וכהנה.

זאת לא סיבה להתלונן, אלא לקחת את הנתונים הללו ולראות איך מפיקים מהם את מקסימום התועלת האפשרית.

הגישה הזאת, היתה חלק בלתי נפרד מחייו. הוא היה מנצל כל רגע, ודווקא הזמנים הללו של הליכה או נסיעה ממקום למקום, נחשבו אצלו לרגעים הכי חשובים והכי יקרים, כי במהלכם הוא יכול היה ללמוד ללא שום הפרעה.

לשמוע ולחשמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

"עכשיו דנים אותי בשמים על מעשי, והגיעו למצווה אחת, שמאירה כזוהר הרקיע, ואמרו לי שאני לא מקבל עליה שכר, כי הסכמתי לתת לך את שכר אכילת המצה באותו לילה קודר במחנה. אני ממש מתחנן שתוותר לי על השכר של המצווה ההיא"

מסרים של חינוך בימי בין הזמנים, על חשיבותה של כל מצווה ועל השמחה שאנו צריכים לשמוח בקיום המצוות

הרב עמרם בינעט

הימים ימי בין הזמנים, וזה בדיוק הזמן שלנו להשקיע בחינוך הילדים. כמובן ש'חינוך' זה לא אומר שאנחנו צריכים לצעוק עליהם ולהכריח אותם להתנהג כראוי, אלא בעיקר להשפיע עליהם ולגרום להם שהם ירצו בעצמם ללכת בדרך הראויה.

אם יורשה לי, אני רוצה להציע כיוון מסוים של מחשבה בחינוך, והוא לייקר ולהחשיב כל מצווה. לא לקיים את המצוות כלאחר יד, אלא להחשיב כל מצווה שאנחנו עושים. לפני שיושבים לאכול זה לא איזה טקס כזה שחייבים לעשות ששופכים מים על היד ומנגבים מיד בחזרה. יש מצווה שנקראת נטילת ידיים, היא אומנם מצווה מדברי סופרים ולא מדאורייתא, אבל מהדרים בה מאוד, מחזיקים את הספל ביד ימין, מעבירים ליד שמאל וכו' וכו'. כל הגישה צריכה להיות בדרך של "הנה, אני מרוויח עוד מצווה". לברך במתינות ובכוונה, להכניס בבית אווירה של רצינות, אווירה של יראת שמים ושמחה בקיום המצוות.

הרי אנחנו רואים בדברי חז"ל כמה וכמה דוגמאות לשכרן של מצוות וחשיבותה של כל מצווה, וגם אם יש קושי לקיים את המצווה אסור להישבר ולהירתע, אדרבה, הרי אמרו חז"ל 'לפום צערא אגרא', ואנחנו יודעים שנבוכדנצר הרשע קיבל שכר נפלא על כך שפסע שלוש פסיעות לכבוד בורא כל עולמים, ושמשה רבנו פחד מעוג מלך הבשן שהודיע לאברהם על כך שלוט נפל בשבי, והזכות העצומה הזאת, עלולה לגבור על כוחו של משה רבינו שמייצג את כל עם ישראל הנלחמים נגד עוג!!!

זאת צריכה להיות הגישה לכל נושא קיום המצוות ולימוד התורה, וככל שההורים יחיו את זה בצורה חזקה יותר בעצמם, כך הם גם יוכלו להשרות את האווירה הזאת בבית, ולהחדיר את המסר הזה בעצמות של ילדיהם.

עסקה בבלוק האסירים

אני רוצה לספר כאן סיפור שימחיש בצורה יוצאת דופן את הנושא של חשיבות המצוות, והערך העצום שיש לכל מצווה: יום אחד הגיע יהודי ניצול שואה אל הרבי הקודם ממכנובקה זצ"ל, שהיה איש קדוש מאוד, ומי שהכירו אותו מספרים עליו דברים נפלאים מההנהגה הייחודית שלו, וחכמתו הגדולה.

אותו יהודי בא ובפיו שאלה מאוד קשה. מישהו מבקש ממנו שיוותר לו על מצווה, והוא מתלבט אם להסכים או לא.

וכך היה המעשה שאירע בשנות הזעם באירופה.

אותו יהודי החליט שלא משנה איפה הוא נמצא וכמה שחיו נתונים בסכנה נוראה, הוא לא מוותר על מצוות אכילת מזת בלילה הראשון של חג הפסח, הלא הוא ליל הסדר.

מספר חודשים לפני פסח הוא התחיל להיערך, אגר גרעיני חיטה שהצליח למצוא, ובדרך לא דרך טחן אותם, הסיק כמה זרדים, ערבב את הקמח עם מעט מים ואפה לעצמו מצה קטנטנה שהיה בה בקושי כזית אחד בודד.

הוא לקח את המצה הזאת, צרר אותה תחת בגדי האסיר המפוספסים, ופנה לחזור לבלוק שבו הוא התגורר יחד עם עוד כמה מאות אסירים. השומר הנאצי שראה שהוא מחביא משהו, דרש ממנו להראות מה הוא מסתיר, וכשהבחין במצב הוא זרק אותה על הרצפה, דרך עליה, וגם העניש את היהודי כדרכם האכזרית, ולאחר מכן שלח אותו הלאה. היהודי התאושש, חיכה מעט ולאחר מכן חזר למקום, אסף את שברי המצה, צרר אותם בחתיכת בד, ושומר אותם לליל הסדר כדי לאכול כזית מצה שנשברה, ושנדרכה על ידי ערל מתועב ואכזר.

בערב פסח, הוא לא הצליח להסתיר את התרגשותו, וסיפר לאחד האנשים שהיו במחנה, שיש לו שברי מצה שהוא עתיד לקיים בה את מצוות אכילת מצה.

שהסתכן בנפשו, אני הייתי זה שהרגיש את הפרגול הנורא ההוא על בשרו, למה שאוותר?
ענה לו הרבי ממכונבוקא: "אתה באמת לא חייב לוותר. אבל מן הישר שתוותר לו!"

היהודי קפץ ממקומו: "מן הישר שאוותר? למה? למה אני צריך לוותר???"

השיב לו הרבי: "תקשיב טוב! היהודי הזה כבר עזב את העונה", הוא לא השאיר אחריו ילדים ונכדים שיסיפו לו זכויות. מה שהוא עשה בעולם הזה, זה מה שיש לו. הוא כבר לא יקבל יותר שום תוספת זכויות אי פעם. זאת ההזדמנות האחרונה שלו לקבל תוספת.

"אבל אתה? אתה הרי חי וקיים, תפתח תהילים ותתחיל לומר, תאסוף ים של מצוות. תוציא כמה פרוטות מהכיס ותיתן צדקה, הרווחת עוד ועוד מצוות. יש לך ילדים, יהיו לך נכדים, אתה מחנך את הילדים שלך ללכת בדרך התורה והמצוות, אתה תמשיך לקבל שכר בשמים עוד רבות בשנים.

"אז נכון, בשביל המצווה הזאת התאמצת מאוד ובוודאי שהיא שייכת לך, אבל ראוי שתוותר עליה, כי אתה עוד ממשיך לייצר מצוות ולמלא לעצמך היכלות ולבנות עולמות שלמים בגבאי מרומים, וגם אחרי שתפטר מהעולם כדרך כל הארץ, הילדים והנכדים שלך יאמרו עליך קדיש, ילמדו משניות, יתנו צדקה ויקיימו מצוות שיעלו אותך לגבהים עצומים בשמים".

קיבל אותו יהודי את הדברים, והחליט בו במקום לוותר על מצוות אכילת מצה במחנה העבודה, ולהעניק אותה במלואה ליהודי שאכל את המצה בשמחה ובכוונה גדולה.

קמצוץ אחד בשמונים שנה

עוד כדאי לספר בהקשר זה סיפור נפלא שמסופר על מרנא החפץ חיים זיע"א.

פעם צעד רבינו החפץ חיים לבית הכנסת בראדין, ולפתע הבחין בקהל שמתגודד מחוץ לבית הכנסת, וצוחקים צחוק גדול.

בירר החפץ חיים לשמחה מה זו עושה, למה הם צוחקים כל כך, והשיבו לו שהמשוגע של העיירה, הרי מאוד אוהב להריח טבק. הוא תמיד היה ניגש לאחד מעשירי ונכבדי הקהל שתדיר היתה מונחת בכיסו קופסה מכסף מלאה עד גדותיה בטבק ריחני ומחיי נפשות, ומבקש ממנו קמצוץ טבק.

העשיר נהג בו עין טובה, והשתדל בכל פעם לשמח את היהודי המסכן שדעתו השתבשה עליו, ולהעניק לו 'א שמעק טבק'.

פעם אחת החזיק העשיר באמצע 'קריאת שמע', כשהמשוגע ניגש אליו וביקש ממנו קמצוץ טבק. העשיר שהיה יהודי ירא שמים, לא ענה לו, ואפילו לא רמז לו שימתין כי בקריאת שמע הרי אסור להפסיק בכלל.

אותו משוגע נעלב עד עמקי נשמתו, ויצא בסערה מבית הכנסת. ניסו למצוא אותו, רצו אחריו כדי להסביר לו שהעשיר הזה בסך הכל קורא קריאת שמע, וברגע שהוא יסיים הוא ישמח לתת לו להריח טבק, אבל המשוגע כבר אץ ורץ ונעלם מהעין.

האיש ששמע את הסיפור, היה בן למשפחת אדמו"רים מיוחסת. אדם חשוב וירא שמים. כשהוא שמע על כך שחברו מחזיק בשברי מצה, הוא ביקש ממנו והתחנן על נפשו שייתן לו לאכול את המצה הזאת בליל הסדר.

"אני יודע את הכוונות שיש לכוון באכילת מצה", הוא טען בהיגיון, "ולכן אם תחליט לתת לי את המצווה, אני אקיים אותה בהידור גדול יותר".

הטענה היתה טענה מאוד חזקה. האיש שאפה את המצה טען כנגד, שהוא עומד לקיים את מצוות אכילת מצה במסירות נפש. הוא התאמץ וסיכן את עצמו ואפילו נענש בעונש אכזרי על ידי השומר הנאצי, ועכשיו הוא יאכל את המצה דרך חירות, זה הרי חשוב מאוד. אבל האיש שכנגדו אמר: "המסירות נפש שלך תישאר שלך, אותה הרי אי אפשר לקחת ממך. ואתה יודע מה, אני אעשה איתך עסק, אני מוכן לוותר על השכר של אכילת המצה, ואני מעניק לך את המצווה הזאת במתנה גמורה. את השכר על האכילה אתה תקבל, אני רק רוצה לאכול מצה כדי לקיים מצוות מלך על עבדיו, בלי שום תועלת והנאה רוחנית מזה! את כל השכר אני מעניק לך במלואו!!!".

הוא ראה שהיהודי החשוב הזה מתחנן כל כך על נפשו, ומאחר והיה לו לב רחום וחנון, הוא קיבל את ההצעה. האיש שאפה את המצה ויתר עליה, עד הפירור האחרון, והיהודי הנכבד והירא שמים אכל אותה, כיוון כוונות עילאיות ושמח בשמחה של מצווה, כשהוא מתכוון בכל לבו ומאודו שכל שכר המצווה ילך ליהודי שאפה את המצה.

את כל הסיפור הזה מספר האיש לרבי ממכונבוקא. "אני אפיתי את המצה", הוא מספר, "וחברי אכל אותה".

עד כאן הכל טוב ויפה...

אז למה הוא בא לרבי ממכונבוקא? כדי לספר לו סיפור של מסירות נפש? לא ולא. מתברר שבלילות האחרונים היה לאיש הזה חלום.

אותו חבר שאכל את המצה במחנה העבודה של הנאצים, בא אליו בחלום, ומספר לו שהוא הלך לבית עולמו: "לא זכיתי להתחתן ולהעמיד משפחה", הוא מספר, "יצאתי מהעולם גלמוד ואין לי זרע אחרי".

"עכשיו דנים אותי בשמים על מעשי, וב"ה עשיתי מעשים טובים, אבל הגיעו למצווה אחת, שמאירה כזוהר הרקיע, ואמרו לי שאני לא מקבל עליה שכר. למה? כי הסכמתי לתת לך את שכר אכילת המצה באותו לילה קודר במחנה.

"אני טענתי שמה זאת אומרת, הרי אכלתי מצה, וכיוונתי כוונות, ועשיתי את המצווה בשמחה של מצווה, אבל אמרו לי שהסכם זה הסכם, ורק אם אתה מסכים לוותר לי, אני אקבל את השכר. לכן באתי אליך, ואני יודע שזה לא הוגן, כי אתה עמלת על המצה וסיכנת את עצמך, ובכל זאת נפשי בשאלתי, אני ממש מתחנן שתוותר לי על השכר של המצווה ההיא".

עומד אותו יהודי לפני הרבי ממכונבוקא ושואל אותו כדת מה לעשות. מצד אחד, ההוא ממש מתחנן והלב שלי לא נותן לי לסרב לו, מצד שני, למה שאוותר? לא די בכך שוויתרתי לו על עצם קיום המצווה עכשיו אני צריך לוותר גם על השכר? זה הרי שייך לי, אני הייתי זה

של חוסר סבלנות וחוסר התלהבות מעצם הרעיון שהוא חייב בכלל להתפלל?

או שהיית מעדיף שהבן שלך ירוץ לבית הכנסת בשמחה, לא רק עכשיו אלא גם כשהוא יהיה בן 30 או 40 וגם כשהוא יהיה בן 80-90?! בהקשר זה אני אשלים עם סיפור נפלא שקראתי, שפעם הגיע הרב מפוניבז' לשייבה, והראה לבחורים שיש בידו צ'ק עם סכום כסף גדול. הבחורים מאוד שמחו שיש כסף לשייבה, אבל לא הבינו למה הרב מפוניבז' מראה להם את הצ'ק. הוא הרי גייס סכומים אדירים, ובנה בנייני ענק למוסדות התורה והחסד שהקים. מה מיוחד בצ'ק הספציפי הזה?

סיפר להם הרב מפוניבז' שהוא נסע לחו"ל והתדפק על פתחי יהודים, אבל מורינו יעקב רוזנהיים זצ"ל הפציר בו שלא יעשה זאת, והציע לו לקבוע מראש פגישות עם עשירים ונגידים שיהיו מסוגלים להרים תרומות גדולות במיוחד, וכך באותו הזמן ניתן יהיה להרוויח הרבה יותר כסף להקמת הישיבה וביסוסה.

"קיבלתי את ההצעה", סיפר הרב מפוניבז', "ואכן תיאמתי פגישות עם עשירי המקום. אחת הפגישות נועדה להתקיים בשעות הבוקר, ואני עשיתי חשבון שכדי להגיע לפגישה הזאת בזמן אני חייב להספיק את הרכבת של השעה 7:45 בבוקר.

"אלא שלמחרת התעוררתי באיחור. קמתי בשעה 7:00 למרות שהתוכנית שלי היתה לקום הרבה יותר מוקדם.

"הצצתי בשעון שלי, ונבהלתי מאוד. עשיתי חשבון שכדי להגיע בשעה 7:45 לתחנת הרכבת, עלי להתפלל בזריזות ולסיים את תפילתי בתוך פחות מחצי שעה.

"בלבי חשבתי שאין ברירה. הרי מדובר כאן בכסף לצורכי צדקה וחסד. וכי אני צריך להפסיד את הכסף של צדקה בגלל שאני רוצה להתפלל בנחת?

"אבל אחרי מחשבה קלה שינית את דעתך: 'הרי העיקר זה התפילה', אמרתי לעצמי, 'הסיבה שאני מכתת את רגלי ומבקש תרומות מאנשים, היא רק בגלל חובת ההשתדלות. ובכן, אני אתפלל ולאחר שאסיים להתפלל בנחת ובכוונה כרגיל, אגש תחנת הרכבת ואסע לפגוש את העשיר ולבקש ממנו תרומה'.

"נסעתי ברכת שיוצאת חצי שעה לאחר השעה המתוכננת, הגעתי למקום שבו אמור הייתי לפגוש את אותו עשיר, והנה הוא רץ מאחורי, מגיע יחד איתי, מתנשם ומתנשף, ומסביר לי שהוא איחר את הרכבת שלו ולכן איחר מאוד לפגישה... מאחר והוא הרגיש לא נעים שאני מאחר כל כך, הוא שלף בו במקום את פנקס ההמחאות שלו, ורשם לי צ'ק עם הסכום הגדול שאתם רואים כאן.

"ומה החלק הכי מעניין בסיפור", אמר הרב מפוניבז' לתלמידיו, "לא רק שאני לא הפסדתי מזה שהתפללתי בנחת ובמתינות, אלא שאם הייתי מתפלל בחופזה וממהר לתחנת הרכבת כדי לעמוד בלוח הזמנים, הייתי מגיע למקום הפגישה, רואה שעברו עשר דקות, רבע שעה ויותר, והייתי מסיק מכך שהעשיר כנראה לא מעוניין לתרום. במפח נפש הייתי חוזר הביתה בידיים ריקות, והעשיר שהגיע רק רבע שעה מאוחר יותר, לא היה נותן לי אפילו לא פרוטה אחת..."

עבר מאז שבוע ימים, מספרים תושבי העיירה לחפץ חיים, ועכשיו פתאום מופיע כאן המשוגע הזה, שולף מכיסו קופסת עץ ובה טבק ריחני, ומתהדר שהוא כבר אינו זקוק לטובותיו של העשיר שהעליב אותו.

"ראיתי שהוא לא רוצה לתת לי טבק, החלטתי שאני לא מתחנן אליו", מספר המשוגע, "הלכתי ברגל, יצאתי מראדין, צעדתי וצעדתי במשך שלושה ימים, עד שהגעתי לוויילנא הבירה. שם, בוויילנא, אפשר לקנות טבק לרוב. קניתי לעצמי קופסה מעץ מלאה בטבק ריחני, וחזרתי לפה כדי להראות לכם שאני לא צריך טובות מאף אחד. יש לי טבק משל עצמי!!!".

בגלל זה צוחקים כולם, על המשוגע שנסע עד ראדין כדי לקנות מעט טבק.

כששמע זאת החפץ חיים, החל לבכות: "אחי ורעי", הוא אמר לנוכחים, "מי יודע אם אנחנו לא נראים כמו אותו משוגע. ירדנו מהעולם העליון, הלכנו דרך ארוכה מאוד עד שירדנו לעולם השפל הזה, אנחנו מבליים כאן שבועים ושמונים שנה, ולאחר מכן נחזור לעולם העליון.

"ומה נביא איתנו מהסיוור בעולם הזה? א שמעק טבק!!! קמצוץ של טבק. במקום לנצל את הזמן להעמיס שקים מלאים באבנים טובות ומרגליות, במקום להבין שאנחנו נמצאים במכרה זהב ולנצל את הזמן כדי להצטייד בעוד ועוד מטילי זהב, מה אנחנו עושים? אנחנו רודפים אחרי כסף והנאות טפשיות וחסרות טעם, שבעולם הבא אין להן חשיבות אפילו לא כמו 'שמעק טבק'. כלום הן לא שוות.

ישאלו אותנו עם מה באנו? עם כמה מצוות מעטות שאפסנו למרות הכל... ועל דא קא ודאי קא בכינא!!!

איחור יקר מאוד

כמובן שאת כל המסרים החשובים הללו, צריכים להוריד לשפת המעשה. הילדים צריכים לראות את זה גם בדוגמה מוחשית, וגם צריך לעודד אותם באותו כיוון.

כך למשל, תפילה במניין. בבין הזמנים נוסעים ויוצאים מהשגרה, זה אומר שזמני התפילות הקבועים עלולים להשתבש.

המשפחה נוסעת לאיזה פארק וכדו', לפעמים אפשר לארגן מניין בצד, לפעמים צריכים לנסוע במיוחד כדי להתפלל במניין.

אני לא מדבר על מי שמוותר על מניין שזה בוודאי לא הצעד הכי חינוכי בעולם, אלא אפילו מי שכן מתאמץ ומתפלל במניין, איך הוא עושה את זה. זה מגיע עם חיוך ובהרגשה של "איזה יופי שזכיתי להתאמץ כדי לקיים מצווה", או בתחושה של "אוף! חייבים להתפלל במניין ובגלל זה הפסדנו חצי שעה מהטיול..."

כי גם אם אתה חושב שזה רק בלב שלך, אני רוצה לבשר להורים, שהילדים שלנו ב"ה לא טפשים בכלל. הם מבינים מצויין את הכיוון הכללי. הם יודעים בדיוק איך אנחנו מרגישים לגבי זה, וההרגשה הזאת שאנחנו מרגישים, עוברת גם אליהם והם יישארו איתה כל ימי חייהם.

ככה אתה רוצה שהבן שלך יתייחס לתפילה במניין? בצורה כזאת

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

"אחרי פחות משעה הוא שוב התקשר... הוא ביקש לדבר עם הרב אברהם... מיד זיהיתי אותו, למרות שקולו היה חנוק מדמעות"

הרה"ג ר' אברהם פוקס, מספר על מקרה מאוד מיוחד שאירע בערב שגרתו של ביצוע מלאכת הקודש ב'מוקד הגישמאק' של 'אחינו'

אליעזר (לייזר) רוט

"לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתָּהּ בְּבֵיתָךְ" (דברים י"א, י"ט)

רבות סיפרנו וכתבנו על פעילותו של 'מוקד הגישמאק', שכבר השפיע על חייהם וצורת לימודם של אלפי בחורי ישיבות במהלך השנים האחרונות, אבל את הסיפור ששמענו השבוע מפיו של הרה"ג ר' אברהם פוקס, לא נוכל להימנע מלכתוב, בגלל המסר החזק הטמון בחובו.

"היה זה ערב שגרתי במוקד", מספר הרב פוקס, "אנחנו יושבים ועונים לטלפונים שממשיכים לזרום, כמו בכל ערב, עונים לבחורים בכל הגילאים שמבקשים עצות והדרכה, וגם מקבלים בחסדי שמים הכוונה שתסייע להם להתקדם עוד צעד אחד נוסף, בדרך הארוכה שתביא אותם בסייעתא דשמיא אל היעד הנכסף.

"ואז הגיעה שיחת טלפון, שבשלב הראשון נשמעה גם היא כמו שיחה רגילה לחלוטין.

"היה זה בחור כבן 18, הלומד באחת הישיבות הטובות בישראל. הוא סיפר לי שהוא שבור ומרוסק מבפנים. אין לו כח להמשיך ולהתאמץ, כי 'שום דבר לא הולך לו', ובגלל שהוא 'כבר לא מה שהוא היה קודם לכן'.

"התחלתי לגשש בעדינות, והתברר שהמצב שלו לא כזה גרוע כמו שהוא חושב. אמנם בעבר הוא היה מתמיד עצום שלמד כל הסדרים וגם בין הסדרים, בהתלהבות ובהתמדה נפלאה, אחר כך היתה לו נפילה גדולה והוא כמעט התרסק לחלוטין, אבל אז הוא תפס את עצמו ושוב חזר ללימודים.

"כיום הבחור לומד בסדרים כמו כולם, וגם בבין הסדרים הוא לומד, אבל בשונה מהעבר, בבין הסדרים הוא לומד מתוך אילוף שהוא מאלץ את עצמו, ואין לו גישמאק והנאה בלימוד הזה. לכן הוא שבור ומרוסק, כי הוא מרגיש שהוא לא הצליח לחזור למדרגה הקודמת שלו...

"אחרי שמיקדנו את הראייה, והוא הבין שבעצם המצב שלו הרבה יותר טוב ממה שהוא חשב על עצמו, כבר עברנו חצי דרך. עכשיו נשאר לנו לפתור את עניין ה'בין הסדרים', ואני אמרתי לו שבמקום ללמוד סתם בלי שום מטרה, שיקבע לעצמו יעד שאליו הוא שואף להגיע בלימוד של 'בין הסדרים'. עשינו ביחד חשבון כמה דפים חסרים לו במסכת שהם לומדים בישיבה בזמן קיץ, את הדפים האלו חילקנו לפי הימים שנשארו עד סוף הזמן, והבחור ממש התלהב ואמר שהוא נרתם למבצע הזה בהתלהבות, ובטוח שהוא אכן יזכה להרגיש מתיקות והנאה בלימוד הזה..."

"גם החלק הזה של השיחה היה שגרתי לגמרי. ועכשיו אני מגיע לחלק המעניין", מספר לנו הרב פוקס.

"בתוך הדברים, הבחור הזה סיפר לי, שכשהוא נשבר וכמעט הפסיק ללמוד, הוא שיתף את אמא שלו בקשיים העוברים עליו. אחרי שהגענו למסקנה שהוא בעצם לא כזה בחור גרוע כמו שהוא חשב, שאלתי אותו את השאלה הבאה:

"האם סיפרת לאמא שלך שהתחלת ללמוד בחזרה בשעות הסדרים, וגם בבין הסדרים אתה כבר לומד באופן חלקי???"

התשובה שלו היתה שלילית...

"אני מתבייש לספר לאמא שלי כאלו דברים", הוא אמר לי, "מילא כשקשה לי אני פונה אליה כדי לקבל ממנה חיזוק, אבל כשאני מצליח, מה העניין לספר לה, להחמיא לעצמי, שהיא תחשוב שאני רוצה שהיא תעריך אותי יותר, ושאני לומד כדי לקבל את ההערכה שלה כביכול?"

"אני הזדעזעתי מהתשובה הזאת. אמרתי לו, שאמא זאת לא סתם אשה שפונים אליה כשצריכים עזרה. אמא זאת הדמות הדומיננטית ביותר בחייו של בחור, היא משקיעה בו את הנשמה שלה, שופכת עליו דמעות, היא גידלה אותו וטיפחה אותו באהבה ובמסירות, לא מגיע לה קצת נחת? ציערת אותה וסיפרת לה שאתה לא לומד, עכשיו זה הזמן לשמח אותה ולספר לה שב"ה המצב השתפר מאוד!!!"

"אבל הרגשתי שהוא לא מקבל את דברי. אמרתי לו: צדיק, אם אתה

"אמא שלי פרצה בבכי, והתחילה לספר לי כמה היא התפללה עלי, כמה היא בכתה שאני אצליח בלימוד, היא סיפרה לי כמה היה לה קשה ההמתנה עד שנולדתי, וכמה היא התרוצצה איתי אצל רופאים כשהייתי קטן בגלל בעיות כאלו ואחרות, כמה היא התאמצה לפתח אותי, ללמד אותי חכמה ומוסר, כדי שאוכל להיות תלמיד חכם בבוא העת, וכמה נשבר לבה בקרבה כשסיפרתי לה שקשה לי בלימודים. "אחר כך ניהלנו שיחה רגוע וקרובה כל כך, גיליתי שיש לי אמא חדשה שלא הכרתי עד היום. אני מודה לך על ההיכרות שערכת ביני ובין אמא שלי".

"והמסר מכאן הוא גם לבחורים וגם להורים: אל תזניחו את הקשר בין הורים וילדים, כי הקשר הזה, יש בכוחו להציל את הבחורים מרדת שחת, לחזק אותם בזמני קושי ומשבר, ולהרוות את ההורים במנות גדושות של נחת בסייעתא דשמיא".

לא חושב ככה, אני לא יכול להכריח אותך, אבל אני רק רוצה שתחשוב על זה בעצמך, אחרי שאנחנו מסיימים את השיחה, תחשוב עם עצמך, אם אמא שלך השקיעה בך מספיק, כדי להצדיק את המאמץ הקטן הזה מצידיך למענה, שתרים אליה טלפון ותשמח אותה...".
"השיחה הסתיימה, והבחור אמר שהוא יחשוב על זה מתישהו..."
"אחרי פחות משעה הוא שוב התקשר... הוא ביקש לדבר עם הרב אברהם... מיד זהייתי אותו, למרות שקולו היה חנוק מדמעות."
"רציתי לומר לך תודה", הוא אמר לי, "הרי אני כבן שמונה עשרה שנה, ולא זכיתי מימי לנהל שיחה כל כך קרובה עם אמא שלי. מיד אחרי שניתקתי את הטלפון החלטתי לשמוע בקולך ולהתקשר אליה, סיפרתי לה שב"ה אני משתפר והולך, ושעכשיו אני יוצא עם תוכנית לימוד שבעז"ה תחזיר אותי למה שהייתי לפני שהחלה כל הנפילה הגדול הזאת."

סיפור נפלא אודות רבן ומאורן של ישראל, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, שמעתי מידידי הגאון רבי משה ידלר שליט"א, מחבר סדרת הספרים הנודעת 'מאור השבת', מחשובי מורי ההוראה בירושלים, ולחיבת הדברים נוסף גם את הרקע לסיפור כפי ששמעתי ממנו

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: 'ועתה ישראל מה השם אלקיך שואל מעמך...' ובמדרש תנחומא (פרשת קרח פרשה יב) דרשו חז"ל: "אל תקרי מה אלא מאה - שהם מאה ברכות".

תקנה זו של מאה ברכות נתייסדה על ידי דוד המלך, שנאמר: "נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על" (שמואל-ב, כג, א). כתיב הוא "הוקם על" ולא 'עול', להורות על כך שהוא ייסד את התקנה לומר בכל יום מאה ברכות, כמנין "על". היה זה כאשר הודיעו לו אנשי

נפתח בדברי חז"ל הידועים במסכת ברכות (לג, ב): "הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים, שנאמר: 'ועתה ישראל מה השם אלוך שואל מעמך כי אם ליראה'. שואלת הגמרא: "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר: 'יראת השם היא אוצרו?'". מתרצת הגמרא: "אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא. דאמר רבי חנינא: משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו - דומה עליו ככלי קטן, קטן ואין לו - דומה עליו ככלי גדול".

לכאורה דברי חז"ל הללו טעונים הסבר; הלא משה רבנו לא הרצה פרשה זו לעצמו, דבריו היו מופנים אל כל כלל ישראל; קטנים כגדולים, חשובים ונשיאים לצד פשוטי עם ופחותי מדרגה, ואיך שייך להציג בפני כולם את ענין השגת יראת שמים כמילתא זוטרתא? הלא באמת זוהי אחת העבודות הקשות שבמקדש?

למעשה כבר רבינו המהרש"א בחידושי אגדה בגמרא שם מתייחס לקושיא זו, אולם אנו נביא הסבר לדברים שהסביר באחת משיחותיו מגיד המישרים, הגאון הצדיק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, כי באמת משה רבינו בא כאן לגלות את הסוד הגדול, כיצד יראת שמים נעשתה אצלו 'מילתא זוטרתא'? ובמילים אחרות: כיצד אכן משיגים יראת שמים?

אך להבנת הדברים, נקדים מאמר חז"ל נוסף (מנחות מג, ב): "תניא,

יש לציין בענין זה, את שראיתי מובא בשם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, שהסביר את דברי חז"ל (ברכות לה, א): "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה - כאילו נהנה מקדשי שמים".

בפשטות תמוה, מה שייכת לכאן מעילה?

אולם התשובה היא, אמר הרב שך: "משום שהעולם הזה נברא בדבר השם, ותכליתו הוא ריבוי כבוד שמים, וכאשר האדם אינו מברך על מה שנוטל מן העולם הוא מועל בתכלית זו. כי באמת אין ענין הברכה רק כנטילת רשות שלא יהא גזלן, אלא להיפך כל בריאת האוכל הוא בכדי שיברכו עליו ויתרבה כבוד שמים".

ונאים הדברים למי שאמרם; סיפרו בני ביתו של מרן הרב שך זצ"ל, כי בערוב ימיו כאשר חלה ונחלשו כוחותיו, הוא לא יכל יותר להכניס אוכל ושתייה דרך הפה וניזון דרך אינפוזיה. באחד הימים כשנכנס אחד הנכדים לחדרו, מצא אותו בוכה. "האם סבא בוכה משום שהוא מת"י"ר? - שאל הנכד בדאגה. נענה הרב שך ואמר: "במצבי כעת, לא אוכל יותר לברך 'שהכל נהיה בדברו', ולכן אני בוכה"...

הרב שך ידע מהי כוחה של ברכה, מה טמון בה, והיה איכפת לו על כבוד שמים שנחסר בהעדר ברכותיו.

סיפור נפלא

סיפור נפלא אודות רבן ומאורן של ישראל, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, שמעתי מידידי הגאון רבי משה ידלר שליט"א, מחבר סדרת הספרים הנודעת 'מאור השבת', מחשובי מורי ההוראה בירושלים, ולחיבת הדברים נוסף גם את הרקע לסיפור כפי ששמעתי ממנו: באחד הימים, מספר הרב ידלר, הגיע אלי אברך ושאלתו בפיו: "אכלתי סעודה כדי שביעה, ומשום עיסוקים שונים שהזדמנו לי בעת הארוחה, קמתי ממקומי ופניתי לסדר את ענייני. כשסיימתי התעורר לי ספק האם ברכתי המזון לפני שקמתי או לא. ב'שולחן ערוך' (אורח חיים סימן קפד סעיף ד) נקבעה ההלכה, כי כאשר אדם אכל כזית בכדי שביעה ואחר כך מסתפק אם בירך ברכת המזון, עליו לברך שנית, משום שברכת המזון חיובה מדאורייתא, וספק דאורייתא לחומרא, וכך רציתי לעשות, וכבר נטלתי שוב מים אחרונים.

"אולם משניגשתי לברך שוב" המשיך האברך וסיפר לרב ידלר, "הגיה בני הקטן מהחדר הסמוך, ואמר לי בהשתוממות: "אבא! מה אתה עושה? מדוע תברך עוד פעם? הרי כבר ברכת קודם!"... ובגללו התעורר לי ספק חדש, האם אפשר להסתמך על נאמנותו של קטן בחיובי דאורייתא.

הרב ידלר הציג את השאלה בפני גדולי הפוסקים, שצידדו לכאן ולכאן; מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל הורה, כי היות וספק דאורייתא לחומרא, וגם אי אפשר להסתמך על קטן, יש להחמיר ולברך שוב. אך מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל טען, כי אינו חייב לברך שנית, מאחר ודברי הקטן שאביו בירך - אינם בגדר עדות שזקוקים אנו בה לנאמנותו, אלא הם רק גילוי מילתא בעלמא שבירך, ובגילוי מילתא אפשר להסתמך גם על קטן.

דומה הדבר, לאדם שרגיל לכסות את הסכין בצלחתו קודם ברכת

ירושלים שבכל יום ויום מתים מישראל מאה נפשות, ואינם יודעים את הסיבה לכך, ודוד ברוח קדשו הבין את הסיבה, ומחמתה תיקן להם לומר מאה ברכות בכל יום (כמבואר בתנחומא, שם).

אך לכאורה יש לשאול; כי אף אמנם 'רמז' הוא אחד מד' חלקי התורה המכונים פרד"ס, אבל בשלמא היכן שהתורה לא כתבה במפורש את כוונתה מובן שנדרשים אנו לרמזים הטמונים בעומק דבריה. אך כאשר בפסוק נאמר מפורשות - שה' שואל מעמנו ליראה ולאהבה אותנו, איך שייך לשנות את משמעות הכתוב, ולומר כי אין הכוונה לאהבת השם ויראתו אלא לתקנה של מאה ברכות?

בהכרח, אומר רבי ראובן, שאף שוודאי כוונת הפסוק היא כפשוטה, ומה שהקדוש ברוך הוא דורש מהאדם הוא לאהבה וליראה אותו. עדיין איננו יודעים כיצד משיגים את אותן מעלות עליונות ונשגבות? איך מגיעים לידי אהבת השם ויראתו? כאן באים חז"ל ומגלים לנו את העצה, עצה שנרמזה בעומק הפסוק, זהירות והקפדה באמירת מאה ברכות. על ידי אמירת מאה ברכות בכוונה בכל יום, מסוגל האדם לבוא לידי יראת שמים.

הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידיים', הביא פעם באחת משיחותיו 'הרגש' נפלא המבטא את מהות המושג ברכה: "גם בהמה אוכלת וגם יהודי אוכל, ומה בכל זאת ההבדל ביניהם? התשובה היא: יהודי נפגש עם ה'ריבונו של עולם' לפני שאוכל, הבהמה לא!"...

כאשר יהודי עומד לפני אמירת ברכה, בין אם זה ברכות השחר, ברכות שמונה עשרה, ברכת המזון או ברכות הנהנין, וקודם לכן הוא עוצר לרגע ממרוצת חייו השוטפים, ומתבונן בתוכן תיבות הברכה ובמהותה, הרי שמחדיר הוא להכרתו - כי כעת הוא עומד להיפגש עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולהודות לו על כל הטובה שהוא גומל עמו, ומעתה אין ספק כי הוא לא יהיה מסוגל לזרוק את הברכה מפיו כלאחר יד. אדרבה, לבו יתמלא פחד וחרדה מהדר כבוד גאונו, ואז כל הברכה שלו תקבל צורה, מהות ומשמעות אחרת.

לזה התכוון משה רבנו כאשר עמד לפני כלל ישראל, כל אחד בדרגתו ובמעמדו, והכריז הכרזה כוללנית: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לְיְרָאָהוּ, וחז"ל רמזו ואמרו: "אל תקרי מ'ה' אלא 'מאה'. משום שהדרך הקלה לכל אחד ואחד מהם להגיע לידי יראת שמים, היא על ידי כוונה ראויה במאה ברכות, וכל אחד מהם עשוי להשיגה בקלות.

כי כאשר אדם מברך מאה ברכות מדי יום בכוונה, בשימת לב והתבוננות, בהכרח תעמוד לנגד עיניו ההכרה כי הוא תלוי ביד השם יתברך בכל צעד ושעל. ואילולי הוא יתברך מעשיו ופעולותיו - "המחזיר נשמות לפגרים מתים", "הפוקח עיורים", "הנותן לעיף כח", "חונן הדעת", "בורא מיני מזונות" וכך בכל פרט ופרט, אין לו משל עצמו כלום, וחוזר ומשנן זאת לעצמו לפחות מאה פעמים ביום, זה חודר להכרה, ויגיע לדרגה ביראת שמים, עד שתהפך אצלו למילתא זוטרתא.

המזון, כפי שמורה ההלכה (שם, קפ, ה). במידה ואחר כך יתעורר אצלו ספק אם בירך, בודאי יוכל להסתמך על כך שכעת הסכין נמצאת מתחת לצלחת, ולפטור את עצמו מלברך. משום שזה רק גילוי מילתא ולא עדות. כך גם כאשר הילד אומר לאביו שכבר בירך אין זו עדות, כי אם גילוי מילתא בלבד.

לאחר תקופה, הציג הרב ידלר את כל המשא ומתן שהתקיים בין גדולי פוסקי הדור בנידון זה, באוזני גאב"ד ערלוי, הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, וגם הוא צידד כדעתו של רבי שלמה זלמן. אולם גם הוסיף מעשה נפלא מעין הסיפור הנזכר ששמע על זקנו הגדול, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל. כה היה מעשה:

כידוע, ה'חתם סופר' היה מסוגל להרצות שיעור של ארבע וחמש שעות ברצף, ואשתו הרבנית ע"ה שדאגה לשלומו ולבריאותו, היתה מניחה לפניו על השולחן צלחת עם עוגה קטנה וכוס שתיה. אך בדרך כלל ה'חתם סופר' לא היה טועם מן העוגה, אלא רק באופן שאפסו כוחותיו לגמרי.

פעם אירע שחלש לבו של הגבאי והוא חמד את העוגה. הוא שם לב, כי בכל השבוע האחרון רבו ה'חתם סופר' לא נגע בעוגה, ושיער בדעתו, כי מסתמא גם היום הוא לא יגע בה, ועל כן הרשה לעצמו לאוכלה. אולם לרוע מזלו, בדיוק באותו יום, תוך כדי הרצאת השיעור, אפסו כוחותיו של ה'חתם סופר'. הניח את ידו בצלחת כדי ליטול את העוגה, והבחין כי היא איננה.

הוא פנה לגבאי ושאל: "מה קרה היום? הרבנית לא הביאה עוגה?", והגבאי שהתקשה לעמוד בנסיון שיקר ואמר: "הרבי כבר אכל את העוגה".

לתשובתו המרעישה והחדה של ה'חתם סופר' הוא בוודאי לא ציפה: "אם אכלתי את העוגה או לא - בהחלט יתכן שאני טועה, ומבלי משים לב אכלתי. אולם ברור אצלי כשמש, שאילו הייתי מברך 'בורא מיני מזונות' הייתי זוכר, ואם אינני זוכר סימן שלא בירכתי..."

מרעיש! אצל ה'חתם סופר' לא היה יכול להיות ספק אם בירך או לא, כי לא היה אצלו מושג כזה להוציא ברכה מהפה בלי שימת לב. זכורני מבחרותי, כי שמעתי ממורי הגאון הישיש רבי צבי אייזנשטיין שליט"א, ה'בעל תפילה' הנודע של ישיבת פוניבז', בשנים בהן שימש כר"מ בישיבת רוז'ין לצעירים, כי ראה אצל אחד מזקניו מנקה הדעת בירושלים, שהיתה נמשכת ארוחתו באופן קבע כשתיים עשרה דקות; חמש דקות לאכילה ושבע דקות לברכת המזון, והיה נוהג לומר: "אני אוכל כדי לברך..."

אחרים רמזו זאת בפזמון של ליל שבת: 'כל מקדש שביעי', על דרך הצחות: "סועדים בו לברך שלוש פעמים". סועדים כדי שיוכלו לברך...

הבחור שהתעקש להיות אצל ה'חזון איש' בבדיקת חמץ על מרן ה'חזון איש' זצ"ל מעידים, כי כל ימיו לא הוציא מפיו שום ברכה ותפילה ללא כוונה, כשליבו בל עימו, או כשאין דעתו מיושבת עליו. כל ברכה נאמרה אצלו עם מלוא הריכוז ועם כל החושים.

אבי מורי שליט"א רגיל לספר, כי בשנים בהן זכה להתפלל במחיצתו

של ה'חזון איש', ראה במו עיניו את הרטט שאחז בו בשעה שהגה את השם יתברך בשפתיו. "החולצה הרועדת שלו הסגירה את הרטט שאחז בגוו", תיאר אבא שליט"א לימים, "דומה היה כי רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שותפים למשימה הנעלה - לכוון בתפילה..."

כך גם העיד הגאון רבי חיים מאיר שטיינברג שליט"א, שבילדותו היה מתלווה אל אביו, הגאון רבי שרגא פייביל זצ"ל, להתפלל במעונו של ה'חזון איש', וכאשר היה ה'חזון איש' עולה לתורה ומברך את ברכות התורה, פניו התמלאו בחרדה, וורידים מצחו בלטו מרוב מאמץ ויגיעה בכוונת הברכות. זאת גם בתקופות בהן היה חולה מאוד, חלש ותשוש.

סיפור נפלא נוסף שמעתי פעם מהגאון הצדיק רבי שלמה חיים גנויער שליט"א, מנהל רוחני דישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, כי סיפר לו יהודי חסידי בירושלים, ששמע בעצמו מבעל המעשה הגאון הקדוש רבי יהודל'ה מדז'יקוב זצ"ל, שהיה גאון גדול, צדיק ועובד ה' נפלא, שברח מגינוני אדמורו"ת ומכל נימוסי הכבוד:

בתור בחור התאמץ רבי יהודל'ה להתקרב ל'חזון איש'. מידי פעם הוא היה נוסע אליו במיוחד לבני ברק, על מנת להסתופף בצילו וללמוד מדרכיו.

בשנה אחת הוא הגיע למעונו של ה'חזון איש' בליל בדיקת חמץ ואמר: "רבי! אני רוצה לראות את בדיקת החמץ שלכם..." אך ה'חזון איש' סירב, למרות שהיו אנשים אחרים שכן סייעו לו בשעת הבדיקה. שמא חשש שהוא יעשה עסק גדול מדאי ממנו. אך רבי יהודל'ה התעקש להתעכב בבית, והפציר ב'חזון איש' בתחנונים: "אבקש רשות להיות כאן, בחדרו של הרבי, רק בשעה שיברך את ברכת הבדיקה, אחר כך אעזוב מיד..." לזה ה'חזון איש' כבר לא סירב.

הוא סיפר מאוחר יותר, כי בשעה שה'חזון איש' בירך את הברכה של בדיקת חמץ, הוא נרעד כולו. עיניו התגלגלו למעלה עד שראו רק את הלובן של העינים, במשך דקה ארוכה... ויהי המקום לחרדת אלוקים!

אך אין זה פלא כיצד הגיע ה'חזון איש' לדרגות גבוהות אלו; לאור הדברים שהוא כותב באגרותיו כיצד אמורה להיראות התפילה: "לצייר כמו חי - איך הקדוש ברוך הוא שומע את שיח שפתותינו ומאזין הגיון הלב" (קובץ אגרות א, כג). כשמציירים בתפילה את הקדוש ברוך הוא כמו חי, ודאי נרעדים ונפחדים! ונספר עוד מעשה ששמענו על מרן הגרי"ז סולוביצ'יק מבריסק זצ"ל:

היה זה באחד מלילות חנוכה, בעת שהגיע האדמו"ר בעל ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל לביקור נימוסין בבית הרב מבריסק. הם ישבו ושוחחו יחד באהבה ואחוה בענינים העומדים ברומו של עולם. עד שלפתע ניעור הרב מבריסק משיחו, הביט בשעון והתנצל בפני אורחו - כי יאלץ כעת להפסיק את השיחה למעט זמן, כי כבר הגיע זמן הדלקת נר חנוכה.

הרבי מסלונים הביט אחר כל תנועה ותנועה של הרב מבריסק בעשיית המצוה; הרב קם ממקומו, נטל את שמן הזית, שפך

כי היתה לו הנהגה מסוימת, למעט באכילת לחם במשך כל השבוע, ונטל ידים לסעודה רק בשבת.

את הטעם לכך, הוא הסביר פעם למקורבו מגיד המישרים הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל: "וכי סבור אתה שאני ממעט באכילת לחם מטעמי עינוי הגוף וסיגופים למיניהם? לא ולא! אלא משום שבברכת המזון נזכרים הרבה שמות קודש, ורבינו יונה כותב ב'שערי תשובה' (ג, סא) שכל מי שלא מכוון בהזכרת השם עובר בלאו של "ולא תחללו את שם קדשי". לכן כשאין לי מספיק ישוב הדעת שאני משער שאוכל לברך כל מילה בכוונה, אני מעדיף לדלג על אכילת לחם ובלבד לא להיכנס לספק ברכות".

ואכן, מי שזכה לראות את הרב סגל, ודאי הבחין בפנים הקורנות שלו. הם פשוט זרחו מיראת שמים. התקיים בו הפסוק: "וַיִּרְחַק לְפָנָיו רְאֵי שָׁמַי" (מלאכי ג, כ).

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

בכוסיות, הניח פתילות צמר גפן, וכשהכל היה מוכן ומוזמן לקח גפרור והדליק.

הרבי התפלא בליבו על צורת ההדלקה, כידוע, אצל עדות החסידים שמים דגש רב ועסק גדול מההכנה למצוה. אך הפליאה נותרה בליבו עד שפתח הרב מבריסק את פיו והחל לומר את הברכה. פניו החליפו גוון, ושיניו דא לדא נקשן, וכשהגיע להזכרת השם נתקף רעד בכל גופו, ובקושי הצליח להגות את שם השם בפיו. או אז הבין הרבי מסלונים היכן מונחת ההכנה.

"כדי להגיע לרעד כזה בעת הזכרת שם השם", הסביר הרבי מסלונים, "אמורים להיות דבוקים ביראת שמים עשרים וארבע שעות ביממה, ללא היסח הדעת. זו היא ההכנה הטובה ביותר של הרב מבריסק לקיום המצווה!".

אחד מגדולי ראשי הישיבות והצדיקים בדור העבר, היה הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, ראש ישיבת מנצ'סטר. סיפרו עליו,

מסגרת 'קניין ש"ס' הייתה נראית לי כמשהו שמיועד לעילויים, אנשים בעלי כשרונות נדירים לזכור את כל הש"ס... בהמשך קלטתי והפנמתי, חלק גם בזכות השיחות והראיונות שהתפרסמו כסדר. שהתכנית מיועדת לכל איש יהודי הרוצה ומעוניין לזכות באמת לידיעת הש"ס...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

הרה"ג סיני ראטה שליט"א

הרה"ח אהרן כהן

השבוע צלצלתי לידידי הרה"ג סיני ראטה שליט"א, מחכמי ורבני כולל 'בעלזא' בחיפה, לשוחח על דרכי לימודו ולהחכים מפרי ניסיונו העשיר בדרכו לידיעת הש"ס. הרבה תובנות מעניינות נהניתי וזכיתי לשמוע ממנו, אך כאן נעלה על הכתב כפי שנצליח במסגרת יריעה חשובה זו. אולי בהזדמנות נקדיש מאמר מיוחד על התגובות הנפלאות המגיעות כסדר, לצד התובנות המעשיות שאנשים קבלו בזכות השיחות והראיונות. אך לעת עתה נראה שעדיף להמשיך לשוחח עם עוד לומד ועוד נבחן. פשוט מדהים, בכל פעם מחדש, לראות ולהבחין שכל לומד ויודע הש"ס, סלל לו את דרכו הייחודית המתאימה אישית עבורו. כך גם כדאי לכל קורא ולומד להעשיר ידיעותיו והסתכלותו מניסיונם של אחרים, ואחר כך לשבת ולהתבונן בעצמו מה מתאים עבורו להתקדמותו בידיעת לימודו.

• ואז הצטרפתם למבחני 'דרשו'?

"האמת", מתחייך הרב ראטה. "התחלתי כמה פעמים, דהיינו תמיד חשבת שדאי שלימוד 'דף היומי' יהיה באופן רציני שיישאר בזיכרון, חייבים שיהיה מלווה ובתוך במסגרת מבחנים. אך למעשה, הרבה זמן נבחנת, פעם כן, פעם לא. עד שבסייעתא דשמיא כשהתחילו מסכת 'בכורות' במחזור הקודם ב'דף היומי' - נפלה בליבי

• מתי התחלת ולמה?

"הודו להשם, אני זוכה לשבת ולהגות בתורת השם, אכן מטבעי נמשכתי ללימוד סוגיות ובעיקר בלימוד ההלכה, אך מפעם לפעם העיק לי המצפון, מתי אזכה לקנות היקף בים התלמוד בבלי, הרי בכל לימוד, אנו מוצאים עוד סוגיא או מימרא בגמרא שעדיין לא מוכר לנו. כך, שהחלטתי להצטרף ללימוד ה'דף היומי'".

להחלטה. מהיום, יהיה מה שיהיה, אני נבחן. ואכן ברוך השם, בצירוף הציון שהיה יותר גבוה משחשבת, שהוסיף לי זירו ודרבון. מאז כל הלימוד, נעשה לימוד אחר לגמרי. לא מסתיר הוא את שביעות רצונו ואושרו. אני מדבר על העקביות בלימוד אלא גם ובעיקר כל עניין השינון והחזרות, קיבל גישה ומציאות אחרת לגמרי."

• מתי ולמה החלטתם לקפוץ ל'קניין ש"ס'?

"נו. זה כבר החלום של יהודי. השאלה הנכונה הוא; למה לא להצטרף ל'קניין ש"ס'?! מגיב הרב ראטה בנעימות. כשהוא מפרט בהרחבה; האמת הוא שבהתחלה, המבט על מסגרת 'קניין ש"ס' היה נראה לי כמשהו שמיועד לעילויים, אנשים בעלי כישרונות נדירים לזכור את כל הש"ס, כך שבאמת חשבת שזה לא מיועד עבורי. אך בהמשך קלטתי והפנמתי, חלק גם בזכות השיחות והראיונות שהתפרסמו כסדר. שזה מיועד לכל איש יהודי הרוצה ומעוניין לזכות באמת לידיעת הש"ס."

"אכן, ממהר הוא ומדגיש, זה לא קורה כמשהו בדרך אגב או במקרה. כדי להצליח במסגרת שכזה דרוש רצינות מיוחדת בתוספת הרבה השקעה, אך בהחלט, זה מיועד ומתאים לכל אחד המעוניין."

• איך אתה מתכוונן למבחנים החודשיים? מבקשים אנו לפרט את סדרי השינון והחזרות.

"הכל מתחיל בלימוד", מטעים הוא בחן. "ברוך השם עוד לפני שאני לומד את ה'דף' עם החברותא, אזי כבר כמה ימים קודם אני עובר לעצמי על הדף פעם-פעמיים, כה, אני קולט ומפנים את מהלך הגמרא ואת עיקרי הסוגיא, כה כשאנו לומדים ביחד את הדף, הרי בדרך כלל אנו זוכים להבין את הדף על בוריו בבהירות ברוב הבנה. לאחר מכן אני לומד שוב את הדף עם חברותא נוספת - דבר המשלים ומסייע במאוד לידיעת הדף."

"בהמשך, אני משתדל למחרת או לפחות עד השבת לסגור את השבוע. דהיינו בליל ששי או בששי ושבת לחזור ולשנן את כל הלימוד השבועי. לאחר מכן בימים האחרונים שלפני המבחן החודשי, אני מוסיף ועובר על הלימוד החודשי ביותר מהירות, כשאני עובר על הדפים לפעמים בצירוף עיון ב'תמצית הדף' לריענון הלימוד, לקראת היום המאושר בו אנו אוספים את פרי עמל הלימוד החודשי."

• האם אתה מתכוונן למבחן המסכם על 120 הדפים?

"בוודאי", הוא משיב בפשטות. "הלוא כל הרעיון של ההצטרפות למסגרת מבחנים הוא להרוויח 'מחייב' לתוספת שינון וחזרות, המועיל להבנת וזיכרון הלימוד. בימים שלפני המבחן", משיב הרב ראטה, "אני מוסיף ועובר על הדפים די-במהירות. סופסוף מדובר על דפים שזכינו לחזור לפחות 5-6 בחודשים האחרונים, כשבפירוש מרגישים שהחזרה הנוספת מרעננת ומחדשת את השליטה בדפים אלו."

• איך אתה אכן מתכוונן למבחנים הגדולים במסגרת 'קניין ש"ס' מבקשים אנו לשמוע.

"בעיקרון כמו לפני המבחנים המסכמים. הרעיון הוא, די סמוך

• איזה רעיון או טיפ תוכל לתת לחבריך הנבחנים או המצטרפים החדשים?

"אם כי כל אחד צריך לראות מה מתאים ותועלתו עבורו. אך אציין כמה נקודות שהועילו לי ומקווה שזה יביא תועלת לעוד לומדים. הראשון, להשקיע קצת בלימוד המשניות פרק או שניים מראש, הרבה פעמים, יש קושי בגמרא או במהלך הסוגיא המגיע בעיקר פשוט מחמת חוסר התמצאות במושגים הנלמדים, כשבקצת השקעה בלימוד המשניות מקבלים מושגים שמיקלים במאוד את כל לימוד הגמרא."

"נקודה נוספת שכדאי לכל אחד להבהיר לעצמו. לפעמים מרגישים שלומדים שיטחי מידי, שכן לפעמים לומדים דף שבסדרי עיון בישיבות ובכוללים מעיינים ועמלים בזה שבועות וחודשים, וכאן ביום אחד... וזהו. התשובה לכך פשוטה וברורה. כל דבר לגופו, כל אחד צריך לדעת לאיזה רמה של ידע והבנה הוא מצפה מעצמו להגיע בלימוד זה, ואז לבדוק אם אכן הגיע למטרה. אך בפירוש לא לנסות להשוות את זה ללימודי העיון."

"כה גם", מוסיף הרב ראטה בחיוך, "ישנם כאלה שמפחדים בכלל מהרעיון להתיישב ולהיבחן. להם אני אומר בראש; המציאות מראה שכמעט כל הנבחנים יש להם ציון יותר גבוה ממה שהם התכווננו לכך. נראה שאנשים לא מעריכים מספיק את עצמם", מסכם הוא בבט-שחוק. לצד זה, מוסיף הוא בלהט חסידי: "כל ספרי המוסר מלאים על חשיבות ונחיצות עניין ה'חשבון נפש', לעצור ולדעת איפה אנו אוהזים בחיים. מבחן, יש בזה קצת המעלה של ה'חשבון הנפש' שאחרי לימוד של חודש, מעיזים ונעצרים לרגע להסתכל במציאות, כמה מזה אנו יודעים. כך שלמעשה, זה לא כזה נורא, באם לא מצליחים..."

• מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קניין ש"ס"?

"לגבי 'קניין ש"ס', טכנית, אני יודע האם זה מעשי. כיוון שאוהזים כבר כמעט באזור האלף דף, אך מה שכן; כדאי במאוד כל אחד בלימוד שהוא לומד, להצטרף למסגרת מבחנים חודשית. זה משנה את כל הלימוד. זה מרים אותך לרמות שלא חלמת שאתה יכול להגיע אליהם. גם בהשקעה האישית שלך בשינון וחזרות, וגם בהבנת וידיעת הלימוד..."

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

...שמע את הרֶפָּה בסוף התפילה לפני יהיו לרצון, מדבר בידיש ואומר: 'רבנו של עולם אוי שהמשרתת לא תעזוב, שהמשרתת לא תעזוב...' החסיד הנרגש הבין שהוא היה עד לתגלית נרעשת, וסיפר לכל החסידים שהוא זכה לשמוע את הרֶפָּה מבקש מהקב"ה שלא יגרש את המשרתת של כנסת ישראל בשמים...

איזו עבודה שהיא בלב?! זוהי תפילה!

הרב בנימין בירנצוויג

"וְלִעֲבֹדוֹ כָּל לְבָבְכֶם" (דברים י"א, י"ג)

איזו עבודה שהיא בלב? זו היא תפילה, שהתפילה קרויה עבודה! כך הביא רש"י לבאר דברי הפסוק. תפילה עבודה שבלב, מהי משמע?! וכי נאמר שיתפלל האדם כל תפילתו בלב, ולא יוציא המילים בשפתיו כלל?! והרי נפסק בשו"ע בהלכות תפילה (סי' קא סעי' ב) 'לא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש?!'

אלא ודאי שעיקר עבודת התפילה היא בלב האדם בכוונת התפילה שלו, שלא יאמר האדם שעיקר כוונת התפילה שהיא בקשת צרכיו מלפני הקב"ה שא"כ די בהוצאת הבקשות בפיו, ומהי עבודה שבלב? אלא שכבר כתב המסילת ישרים (פי"ט) 'צריך שיסתכל האדם שהוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו, ונושא ונותן עמו אע"פ שאין עינו של אדם רואהו, ותראה כי זה היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען כי אין החוש עוזר לזה כלל, אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך ולפניו הוא מתחנן ומאיתו הוא מבקש והוא יתברך מאזין לו ומקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב ושומע אליו.'

זהו עיקר עבודת התפילה, חיזוק האמונה כי הכל מאיתו יתברך, ולכן מבקשים ממנו הכל כבקש איש מרעהו ממש.

זו תמצית עובדת התפילה מרן החזו"א באגרותיו (ח"א כג) 'עבודה נאצלה בתפילה, לצייר כמו חי איך שהקב"ה שומע את שיח שפתותינו, ומאזין הגיון הלב'. ובאגרות (א, ב) כותב: 'מה נפלא הדבר כי ביכולת האדם להשיח דאגותיו לפני עדון העולם יתברך כאשר משיח איש לרעהו, והמקום ברוך הוא מכנהו ילד שעשועים!'

לכך נקראת התפילה עבודה, כי היא לא סתם תפילת הבקשות, אלא עבודת חיזוק האמונה בלב היהודי לדעת שהכל מאתו וכשנצרך הוא לדבר מה, הרי ידע כי הכל ממנו ורק ממנו יש לבקש. ועבודה וכוונה זו, היא תלויה אך ורק בכוונת הלב!

תפילה זה אמונה להרגיש שאני מדבר עם הקב"ה ממש כדבר איש אל רעהו, מסופר על יהודי חילוני שנכנס באמצע התפילה להיכל ישיבת כפר חסידים, הוא עמד והתבונן, והביט בדמותו של ר' אליהו לופיאן זצ"ל, כשיצא שאלוהו, מה ראית? והשיב "כולם התפללו, חוץ מזקן אחד שעמד בשורה הראשונה שכל הזמן דיבר עם מישהו"... מסופר שאחת מבנותיו של הרב פינקוס זצ"ל, עמדה באחת מזוויות החדר והתפללה, בפוסעה את שלושת הפסיעות בסוף התפילה, פנה אליה אביה ושאלה? "תגידי לי עם מי דברת? אמרה מיד 'לא דברתי עם אף אחד? בחושבה אולי בלא שימת לב מלמלה דברים באמצע התפילה. 'אבל עם מי דברת' חזר ושאלה אביה, אבא' השיבה, 'לא דברתי עם אף אחד' רק התפללתי! 'אבל עם מי דברת?' חזר ושאל! ואז הלמה בה ההכרה שאותה בקש אביה לחדד לה: דברת עם הקב"ה!! ואם לא הרגשת שדברת איתו חסר בכל מעלת התפילה!"

מרן הח"ח אמר בשיחה לתלמידים: "האדם צריך לדבר אל הקב"ה מה שעל ליבו כאשר מדבר אל אביו. וכך היה מנהגו כפי שהעידו תלמידיו, שראוהו מדבר אל הקב"ה כדבר איש אל רעהו, ממש על כל דבר ולא דוקא בתפילה בקש כל מה שהיה נצרך לו, היה נעמד ומבקש כאילו הקב"ה נמצא כל הזמן לידו ומאזין לו, וכך הרגיש וכך החדיר לעצמו את ההרגשה המרוממת הזו. תלמידו מעיד כי היה

נעלים חדשות, ובפרט אם ידעת שאביך עשיר גדול ולא יחסר לו כסף! א"כ סיים החזו"א, 'היד ה' תקצר אצל הקב"ה אין מחסור כשאדם זוכה ומרגיש שהקב"ה ניצב לידו הוא מתפלל לפניו על כל פרט מחייו ואפילו על הקטן ביותר'. זו ההרגשה המחוייבת כפשוטו, לבקש הכל, כי מאתו הכל בכל מכל כל!

מספרים על חסיד אחד שעמד בשמו"ע ליד רבו, ושמע את הרבה בסוף התפילה לפני יהיו לרצון, מדבר בידיש ואומר 'רבונו של עולם אוי שהמשרתת לא תעזוב, שהמשרתת לא תעזוב...' החסיד הנרגש הבין שהוא היה עד לתגלית נרעשת, וסיפר לכל החסידים שהוא זכה לשמוע את הרבה מבקש מהקב"ה שלא יגרש את המשרתת של כנסת ישראל בשמים...

חסיד אחד אור אומץ, ניגש לרבה ושאלו לפשר תפילה זו, אמר לו הרבה: "מה פתאום! לא לזה כיונתי, פשוט הרבנית סיפרה לי אתמול שהמשרתת בביתנו רוצה לעזוב והיא רגילה אליה וזה קשה לה, והתפללתי מעומק ליבי בשפה הכי שגורה בפי שפת האידיש, 'רבונו של עולם תרחם, אנא תרחם שהמשרתת לא תעזוב!'".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

פעמים רבות כידוע עולה לעליית ביתו ומתבודד ועושה חשבון נפש ושמעוהו ממש משוחח עם הקב"ה במילים פשוטות כדבר איש אל רעהו, רק כך מוחדרת ההרגשה של קרבת ה' בתפילה".

אחד מתלמידי הישיבה מספר, שראוהו נכנס כמה פעמים לבית הכנסת בחצות הליל אחרי שכולם הלכו, והתחקה תלמיד זה אחר מעשהו של רבו, והתגלה לו המחזה המדהים שמרן הח"ח פותח את ארון הקודש ומתחיל לבכות: 'רבונו של עולם! ישראל מאיר הוא כהן, וכהן עלול לבא לידי כעס בנקל, עזרני נא שאוכל להתגבר על הכעס!'

פעם נכנס למרן החזו"א יהודי עם נעלים קרועות, וכששאל אותו החזו"א מדוע אינו קונה נעלים? ענה היהודי, שאין לו כסף! שאל אותו החזו"א 'האם כבר בקשת מרבונו של עולם שיתן לך כסף לקנות נעליים?' 'לא' ענה היהודי, 'אני מתבייש לבקש מהקב"ה על נעליים זה לא מכובד', אמר לו החזו"א 'דע לך, שהנהגה זו שלך אינה נובעת מיראת הקדושה אלא מיראת הבושה, זהו חסרון בקשר שלך עם רבונו של עולם! אם באמת היית מרגיש שהקב"ה הוא אביך והוא באמת נמצא כאן לידך, לא היית מתבייש! הרי כשהיית ילד והנעלים שלך נקרעו, לא התביישת לבקש מאבא כסף שיקנה לך

מה עושים עכשיו? - ליטול ידיים ולאכול כשאיין ברכון באופק? - לא בא בחשבון. הוא קיבל על עצמו לברך רק מתוך ברכון, והוא לא מוכן להתפשר על קבלתו זו. ללכת הביתה רק כדי להביא ברכון? - נשמע לו מופרך... הוא מוסיף להסתובב בחדר ולחפש אחר ברכון, ואז אחד הסופרים מציע לו

סגירת מעגל שמיימית

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א
"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ" (דברים ח', י')

רוב בני האדם, באשר הם, משקיעים אין סוף מאמצים ומשאבים בשמירה על בריאות איתנה ויציבה ועל איכות חיים נאותה, במטרה להאריך את חייהם ולשמור עליהם צעירים ורעננים לאורך ימים ושנים. בשנים האחרונות, עניין מאכלי הבריאות הפך לטרנד עולמי, אנשים משקיעים הון תועפות ברכישת מוצרי מזון בריאים יותר, טובים יותר, טבעיים יותר - מתוך תקווה שאלו יגרמו להארכת ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים...

מדי יום אנו רואים אנשים עושים פעילות גופנית, מתעמלים ומתאמנים, הכל כדי לשמור על בריאותם ועל גופם צעיר ורענן לאורך שנים. אנשים עורכים וקוראים מחקרים בשקיקה, נותנים את דעתם לעסוק בשיטות בריאות שונות, בדרכי דיאטה מוגוונות, ובכל אמצעי אחר שמטרתו להאריך את החיים ולשפרם. חלק מהכלים הללו בוודאי עוזרים ברמה כזו או אחרת, אם כי הם מוגבלים מאוד

בהשפעתם, ולא פעם - גם טובי הבריאים לקו במחלות...
האם יש דרך להאריך את החיים, באמצעי נוסף, חזק ובטוח? האם יש

לנו, ואז נוסף ונברך על מזון טוב ובריא לאורך ימים ושנים, מתוך שפע והרחבה!

סגירת מעגל שמימית!

הסיפור הבא אירע בעת האחרונה, ומעשה שהיה כך היה: ר' יצחק א., יהודי יקר וירא שמים, ניסה לשלוח ידו לפרנסתו בכתיבת סת"ם. הוא למד את המלאכה היטב, דקדק בהלכות הכתיבה, והחל לכתוב מגילות, כדרכם של סופרים מתחילים. ברם, כי הוא לא ניחן בכתב יד נאה, ותוצרות ידיו - כל עמלו בכתיבה שעוות ארוכות - לא באמת כבשו את לב הסוחרים והמתעניינים, והוא נאלץ למכור מאוד בזול, עד כדי שהפרנסה לה כה ייחל - לא היתה בהרחבה...

ר' יצחק הינו מכר של משפחת זקבך, אשר אחד מבניה, הרב מנחם אשר זקבך ז"ל, נמנה על קדושי מירון. כשהגיע ר' יצחק לנחם, שמע כי המנוח ז"ל הקפיד ביותר על אמירת ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב, עד כדי שלא היה אוכל אם לא ידע שיש תחת ידיו ברכון, ממנו יוכל לברך, באומרו כי ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב הינה סגולה בדוקה וידועה לפרנסה.

ר' יצחק שמע את הדברים, ואלו פעפעו בקרבו והופנמו בעומק לבו. הן הוא מתקשה בפרנסתו, וברצונו ללמוד ממעשיו הטובים של המנוח ז"ל, מצא אפוא לעצמו את הבקעה להתגדר בה. על אתר החליט כי הוא מקבל על עצמו לברך ברכת המזון בכוונה ורק מתוך ברכון, ובאין ברכון - הוא כלל לא יאכל, עד שימצא ברכון ממנו יוכל לברך.

כמה ימים חולפים, ור' יצחק מקבל החלטה נוספת, לקיים 'משנה מקום משנה מזל'. עד אז נהג לכתוב בביתו, ועכשיו הוא עובר ל'חדר סופרים', בו לכל סופר יש עמדה משלו, כאשר בחדר אחד כותבים יחד כמה סופרי סת"ם. הוא מתחיל לעבוד במקום החדש, ובאחד הימים, כשהוא רוצה ליטול ידיו ולסעוד את לבו, הוא מגלה שהברכון נשכח בבית...

טוב, הוא כבר יודע מה הוא עושה במצבים מעין אלה. הוא לא נוטל ידיו, עד שהוא מסדר לעצמו ברכון. הוא מסתובב בחדר הסופרים, מחפש ברכון או סידור, אולם אינו מוצא. מחפש במדף עליון, בפנינת הקפה, על יד הכיור - אפס, אין ברכון בסביבה!

מה עושים עכשיו? - ליטול ידיים ולאכול כשאין ברכון באופק? - לא בא בחשבון. הוא קיבל על עצמו לברך רק מתוך ברכון, והוא לא מוכן להתפשר על קבלתו זו. ללכת הביתה רק כדי להביא ברכון? - נשמע לו מופרך... הוא מוסיף להסתובב בחדר ולחפש אחר ברכון, ואז אחד הסופרים מציע לו:

'ראה נא, כתבתי בעבר את ברכת המזון בכתב סת"ם מהודר, לצורך מכירתו. הוא עדיין תחת ידי. אני יכול להשאיל לך אותו, תוכל לברך מתוכו. כמובן, בכפוף לכך שתשאיר אותו עטוף בניילון השקוף המגן עליו, לבל יתלכלך חלילה. זה עוזר לך?'

בוודאי. ר' יצחק ממהר ליטול ידיו, אוכל את ארוחתו, נוטל את ידיו במים אחרונים, מנגבם היטב, ובזהירות מופלגת מקבל את הקלף לידי. הוא מברך מתוכו ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב, ואינו יכול

כלי שמשלב - לצד הארכת ימים מתוך בריאות, גם שיפור משמעותי בפרנסה? האם יש משהו, בעזרתו ניתן להשיג גם תוספת הכנסה, גם תוספת בריאות וגם תוספת אריכות ימים ושנים?! איך ניתן לשים את היד על שלושת האוצרות הנשאפים הללו, בפעולה אחת?!

התשובה היא, שגם זה קשור לארוחות שאנחנו אוכלים, אבל לא לאוכל הנאכל בהן, אלא למה שבא לאחריו. הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל, בספרו 'קול חיים' עמוד קי"ז, מגלה שאמירת ברכת המזון בקול רם - היא סגולה לאריכות ימים ושנים. פשוט כך. מי שמברך ברכת המזון בקול רם, זוכה להאריך ימים בטוב ושנותיו בנעימים!

ובנוסף, הלא אמירת ברכת המזון בקול רם ומתוך הכתב, מעוררת את הכוונה בברכה, וממילא משיגה את היעד הנוסף - את השיפור בפרנסה. שהרי כך מבטיח בעל 'ספר החינוך' במצוות ברכת המזון, כי ברכת המזון בכוונה מביאה לפרנסה בשפע ובהרחבה, גורמת לפתיחת שערי שמים ולהורקת שפע פרנסה עד בלי די!

מדהים! הרי 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', עניין הפרנסה הוא מלאכה קשה למדי, מורכבת למדי. כמה אנשים טורחים ויגיעים בפרנסתם, יש כאלה המתפטרים או מפוטרים בשל חוסר הצלחה בפרנסתם, מבקשים שיפור במודד ההכנסות החודשי. מסתבר שבידינו הדבר: ברכת המזון בכוונה, בהתלהבות, מתוך הכתב, בקול רם - מביאה שפע פרנסה והצלחה, משפרת את מצב חשבון הבנק, ובד בבד - משפרת את הבריאות ומאריכה את החיים!

האמת, שזה גם נדרש: מי שחי יותר שנים, זקוק ליותר הכנסה כדי להתקיים... ולכן, כשאדם מברך ברכת המזון כראוי, הוא מקבל כמה שנות חיים כבוננו, ובנוסף - הוא מקבל הכנסה שתחזיק אותו לאורך ימים ושנים. אמור מעתה, ברכת המזון בכוונה היא עיסקת חבילה משתלמת במיוחד, 'הכל כלול': מברכים ברכת המזון בכוונה, מתוך ברכון, בקול רם, וזוכים באורך חיים, ובפרנסה בהרחבה! היש עיסקה טובה מזו?!

אחים יקרים, ניצבים אנו השבוע בפרשה בה ניתנה לנו במצוות עשה מדאורייתא - הזכות העילאית לברך ברכת המזון. אנו יכולים לזכות במצוות עשה פשוטה ושגרתית, שממילא אנחנו מקיימים אותה מדי יום, ובכוחנו להשיג שני אוצרות יקרי ערך, אורך ימים ופרנסה בשפע. כל מה שנדרש מאיתנו הוא לברך מתוך ברכון, לכוון כראוי, לברך בקול רם, בידינו הדבר!

עכשיו הזמן לקבל על עצמנו לאמץ את ההנהגה הזו. הן כשאנו אוכלים בביתנו - ואז כל בני המשפחה ייסחפו אחרינו וילמדו לברך כהלכה, והן במקומות ציבוריים, כמו בתי כנסת, מקומות עבודה או אולמות אירועים - אשר רבים יבחנו את מעשינו, יאמצו הנהגה זו, וירוויחו בזכותנו כמה שנים טובות וכמה שטרות מרשרשים... ואם אין במקומות הללו ברכונים, הבה נרכוש אותם ונניחם שם, ובכך נזכה את הרבים לברך ברכת המזון כהלכה!

וככל שנברך ברכת המזון כראוי, ככל שליבנו יפתח לברך ברגש, בהתלהבות, בכוונה, בקול רם ומתוך ברכון - כך אנחנו וכל מי שיאמצו את דרכנו בעקבותינו, נזכה בסייעתא דשמיא לאריכות ימים ושנים, לברך על המזון גם בגיל גבורות ויותר, שהרי שפע פרנסה לא יחסר

להתעלם מהעובדה כי הכתב נאה ומהודר ביותר, לסופר הזה יש חוש אומנותי של ממש, כתב היד שלו הוא כמו ציור מהמם!

כשהוא מסיים לברך, הוא פונה אל הסופר, ומבקש להשאיר את הקלף תחת ידיו לכמה ימים, כי הוא מבקש להתאמן באמצעות כתב היד הנאה. הסופר טוב הלב הסכים, בכפוף לשמירה מלאה וקפדנית על הברכונ הכתוב ביד אמן. ר' יצחק מותיר את הקלף אצלו, ומדי יום מקדיש שעות ארוכות לאימון כתב ידו, כדי להגיע ליעד הנכסף: כתב יפה ונאה, בדומה לכתב שניצב מול עיניו.

חולפים כמה שבועות, וכתב היד של ר' יצחק משתפר פלאים. בעזרת הכתב שלפניו, הוא מצליח לשפר את יופי כתב ידו במידה משמעותית, ועתה - כתב ידו נאה ויפה, ומסתבר שגם יהפוך למבוקש יותר ויהיה שווה סכום נאה... הוא מתחיל לכתוב מגילה בכתב היד החדש והמהודר שסיגל לעצמו, ואכן, המגילה הנכתבת נהדרת ממש, כל רואיה מתפעלים ממנה...

חולפים מספר שבועות נוספים, והנה יוזמה ברוכה מתגבשת: כתיבת 45 ספרי תורה לעילוי נשמת 45 קדושי מירון. למלאכת הקודש נדרשים 45 סופרי סת"ם, ור' יצחק ממהר להגיש מועמדות, שולח את כתב היד המעודכן שלו, שגורף מחמאות ומביא אותו להיבחר כאחד מצוות הסופרים שישקוד על המלאכה. בגורלו עלה... - לכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת הרב זקבן ז"ל - זה שבעקבותיו קיבל על עצמו את הקבלה לברך ברכת המזון מתוך הכתב!

וכך נסגר לו מעגל פלאים: בבית הרב זקבן ז"ל, הוא מקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, כמנהגו של המנוח. יד ההשגחה מובילה אותו לעבור לכתוב ב'חדר סופרים', ושם, דרך הקפדתו על ברכת המזון מתוך הכתב, מתגלגל לידי כתב יד נאה ומהודר, אותו הוא רשאי לחקות. כתב היד הזה הופך למבוקש, והוא נבחר להיות הסופר שיכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת המנוח שאת הנהגתו אימץ, כאשר פרנסתו מובטחת לאורך זמן!

הסיפור המדהים, אותו סיפר הרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א - מעבר ליד ההשגחה העליונה הניכרת בו בכל פרט - פותח לנו צוהר להבנה עד כמה ברכת המזון היא הדרך המובילה לפרנסה בטוחה ויציבה, בשפע ובהרחבה. הנה כי כן, סופר סת"ם שבמשך תקופה ממושכת לא הצליח במלאכתו, והנה, אך קיבל על עצמו לברך ברכת המזון כראוי ומתוך ברכון - זכה להבטיח את פרנסתו, ועוד בהקשר ישיר למי שבזכותו אימץ את הקבלה הטובה שלו!

אחים יקרים, כולנו יכולים לזכות בפתחת שיערי הפרנסה, זה קרוב אלינו מאוד. אין צורך להיות בלחץ מהמינוס, להיכנס למתח מהמצב במקום העבודה. הרי אנו עושים רק השתדלות, הפרנסה מושפעת משמים - ושם, היא מושפעת בזכות ברכת המזון כהלכה ומתוך הכתב, בכוונה ובקול רם! הבה נאמץ את הקבלה הטובה הזו, הבה נפתח לעצמנו את שיערי הפרנסה בהרחבה!

רווח משמעותי בכמה ארוחות...

במשפחת ל. ממרכז הארץ, החלה תחושת דריכות שהתחלפה אט

אט בהתרגשות. עומדים הם לפני שמחת בר המצוה של בנם יקרים, וליבם מתרונן לנוכח השמחה הצפויה. עם זאת, השמחה מביאה איתה גם הוצאות נלוות, וזה החלק הפחות נעים עבורם... הן אך בקושי הם מסתדרים בפרנסתם החודשית, והוצאות לעריכת בר מצוה מכובדת - מניין?!

לידיהם התגלגל גיליון שבועי מרתק בשם 'אור חזקיה', בו צוטטו דברי ספר 'החינוך' בפרשתנו, שהזהיר בברכת המזון זוכה שפרנסתו מצויה לו בכבוד, ולציידם הובאו שתי עדויות מפי שני אנשים, שהתחזקו בברכת המזון כהלכה, ובתוך זמן קצר זכו לישועה בפרנסה. בני הזוג עברו על הכתוב בגיליון, וכחרף עין גמלה בליבם החלטה: להתחזק בברכת המזון, זו הדרך וזה הכלי לפעול להרחבה בפרנסה, בפרט עתה - כשהם ערב שמחה וזקוקים לכסף...

לנוכח העובדה כי עד כה לא נהגו ליטול ידיהם על הפת מדי יום אלא רק בשבתות וחגים, ומנגד - רצו לברך ברכת המזון כראוי וכמה שיותר, הם שינו את סדר הארוחות המשפחתי, כך שמדי יום תיערך ארוחה הדורשת ברכת המזון, וברכת המזון אכן תיאמר באופן הראוי, בהתרגשות, בכוונה, מתוך הכתב, בקול רם, כפי שמצות ברכת המזון צריכה להיראות!

חלפו 3 ימים, לא יותר. שלושה ימים!

בבוקרו של יום הם מגלים כי לחשבון הבנק נכנסה העברה בסך 8,900 ש"ח, 'מענק עבודה' המכונה בלשון הציבור 'מס הכנסה שלילי'. הם ידעו כי אמור להיכנס להם כסף ממקור זה, אבל החישוב שלהם העלה כי מגיע להם מענק בסך 4,700 ש"ח לשנה בלבד, וגם סכום זה אמור להיות מועבר בכמה פעימות. איך זינק הסכום בכזו חדות? איך הכפיל ושילש עצמו ביחס לסכום הצפוי להיות מועבר בפעימה הזו?! ובכן, הסתבר, כי הם הגישו בקשה גם בשנת הכספים הקודמת, אולם זו נדחתה בהליכי בירוקרטיה שונים. הם הגישו ערעור על הדחיה, וגם הערעור - לפי ההודעה שקיבלו - נדחה. ובכל זאת, בורא עולם שלח להם עם הפעימה הראשונה בשנה הזו - גם את כל המענק בגין שנה קודמת!

הם עומדים מול דפי הבנק, נפעמים. בעיניהם רואים כיצד סכום נכבד ביותר, כמה אלפי שקלים, נחתו עליהם משמים, באורח פלאי ממש, שלושה ימים בלבד מן היום שקיבלו על עצמם את הקבלה הנעלית, לברך ברכת המזון כראוי, מתוך הכתב, בכוונה, מכל הלב!

באחד הימים האחרונים, קיבלנו את הסיפור במכתב נרגש מהגב' ל., בו היא מתארת עד כמה היא לא האמינה למראה עיניה לנוכח הנס הפלאי. במכתבה היא מבקשת לזכות את הרבים למען הכל יידעו ויכירו עד כמה גדול כוחה של ברכת המזון, עד היכן היא גורמת לפתיחת שיערי השפע. ולנו לא נותר אלא להסיק את הלקח:

אחים יקרים, כולנו יכולים לזכות בשפע בפרנסה, באורך ימים ושנים, בהרחבת הדעת ובהרחבת הארנק. כל מה שאנו יכולים וצריכים לעשות, הוא פשוט לברך ברכת המזון בכוונה, לקבל על עצמנו לברך כהלכה וכראוי, ולעמוד בקבלה הזו עם כל הלב. וככל שברכת המזון שלנו תיאמר כראוי, מתוך הכתב, בהתלהבות, ברגש, בכוונה ובקול - כך נזכה לראות עין בעין בחסד ה' ובישועתו, ברוב שפע בפרנסה

ובאורך ימים ושנים טובות מתוך הרחבה!

'ברכון' מקורי שהציל...

הסיפור המפעים הבא פורסם בגיליון 'על המזון', מפי בעלי המעשה: היה זה בשעת צהריים עת 'צאו בני משפחת ווילינגער ממאנסי למסע ארוך, בן כמה שעות, בדרכם לשמחה משפחתית בבולטימור. כנהוג בנסיעות ארוכות, עצרו באחת מתחנות הדלק לפוש ולאגור כח, ושם גם נטלו ידיהם לסעודה, כשהם ממשיכים בארוחה לאחר חזרתם לרכב, תוך כדי הנסיעה.

אלא שאז נקרתה בפניהם בעיה לא צפויה: הם מקפידים על ברכת המזון מתוך ברכון, וכזה לא נמצא. לא בכיסים, לא בתא הכפפות ואף לא בתיקים שהביאו עימם. הם סיימו לאכול וברכון אין! מה עושים? כיצד מברכים בלי ברכון?!

הם נזכרו בעצה הכתובה בשם אחד ממאורי הדורות, לפיה אדם ש'נתקע' בלי ברכון, יכול פשוט לכתוב את ברכת המזון מתוך הזכרון, ולאחר מכן לברך מתוך הברכון המאולתר שכתב מתוך זכרונו. לפיכך, כל אחד מבני המשפחה כתב קטע, וכך היה להם 'ברכון' בנוי דפים דפים, בכתבי יד שונים. ה'ברכון' המאולתר עבר מיד ליד, וכל בני המשפחה בירכו מתוכו.

כשהאחרון סיים - נשמע קול פיצוץ עז, הרכב ספג חבטה הגונה ונעצר על מקומו בחרדה! תאונה, ועוד איזו - תאונת שרשרת, חמש מכוניות, הם בדיוק באמצע - שתיים לפניהם ושתיים מאחוריהם. רגע של חרדה חלף עליהם עד שהחלו לבחון את המצב, ואז הסתבר שבעצם... כולם ניצלו! כולם נותרו שלמים ובריאים!

הם יוצאים מהרכב, ולתדהמתם מגלים את עומק הנס: מסתבר שהם בתוככי זירת תאונה מדממת, מסביבם רכבים מרוסקים ומעוכים למחצה, פצועים לכודים בהם, מתי מעט מהפצועים יוצאים בכוחות עצמם חבוטים וכאובים. ורק הרכב שלהם, שנמצא בטבורה של הזירה - איש לא ניזוק בו!, ואפילו הרכב לא ספג נזק משמעותי!

הם חושבים כיצד קרה הדבר, ונזכרים. רגע לפני התאונה - סיימו לברך ברכת המזון באמצעות הפיתרון המאולתר שאימצו על אם הדרך... מתברר, שברכת המזון הגנה עליהם בשעת התאונה, זו אכן סגולה לאריכות ימים! אחים יקרים, הבה נאמץ את סגולת ברכת המזון מתוך הכתב, זה ביטוח חיים של ממש, מעניק גם פרנסה וגם אורך ימים. בידינו הדבר!

שליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

"ניסיתי לפייסו", מספר רבי משה, "שהרי לבטח לא לקח את הספר בכוונה, וכנראה הכניס את הספרים שלו לתיק ובטעות הכניס גם ספר זה... אך כל הסבריי לא הועילו, רבי ברוך בער הסתובב אנה ואנה ולא נרגע: הרי אני גזלן..."

כשלחיו של מרן הגרי"ז התנפחה ♦ במה נזכר היהודי שטבל במקווה הם? ♦ מדוע חשש רבי ברוך בער שהגט שדן בו פסול?

הרב ישראל ליוש

"וַיַּעַתָּה יִשְׂרָאֵל מִה' אֱלֹהֵיךָ שְׂאֵל מֵעַמְּךָ פִּי אִם לִיְרָאָה... וְלֹאֲהַבָּה אֹתוֹ וְלֵעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ..." (דברים י', י"ב)

מפורסמת שאלת הגמרא: וכי 'יראת שמיים' הוא דבר זוטר, עד כדי כך שהתורה מתארת את הבקשה ליראת שמיים 'כי אם...?' נוסף להקשות: הרי בפסוק ישנן דרישות נוספות, לא רק יראה, אלא גם 'לאהבה אותו ולעבוד את ה' אלוךך בכל לבבך ובכל נפשך...' וזה כבר באמת דבר לא כל כך פשוט! אלא עפ"י דברי ה'אור החיים' נבין ששתי הקושיות הללו מתורצות אחת בחברתה. ישנן שתי דרגות בקיום רצונו של הבורא ית', המעולה שבהן היא ה'אהבה', ופחותה ממנה היא ה'יראה'. אינו דומה מי שעושה את מצוותיו כי הוא מפחד ממנו, למי שמקיים את

רצונו כי הוא אוהב אותו בכל לבו ובכל נפשו.

אם כן כלפי ה'אהבה', המעולה יותר, הרי ה'יראה' נחשבת פחותה ונחותה. ובכל זאת הדרך להגיע אל דרגת ה'אהבה' הגבוהה, היא ע"י ה'יראה'. רק מי שמתחילה יעבוד את בוראו מ'יראה', יגיע ע"י גם ל'אהבה'.

על פי זה, מתבאר הפסוק נפלאות, כי הוא פונה אל מי שבא לישא עליו את עול האלוקות, כלשונו של ה'אור החיים', ולו התורה אומרת: 'וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל' כאשר אתה בתחילת הדרך, לא מבקשים ממך רק פ'י אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וִירָאָה זו אכן תגרום לך לְלֶכֶת בְּכָל דְרָכָיו', אך דע לך שלמרות שאתה כבר הולך בכל דרכיו, עדיין לא הגעת אל התכלית, כי היראה היא רק פתח להיכנס אל שער האהבה, ועליך עדיין להגיע ל'אֱהָבָה אֶתוֹ', ורק אחר שיהיו בך את שתי הדרגות, יראה ואהבה, אז אכן תגיע אל השלמות: 'לְעֵבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ'.

נמצא שדרגת ה'יראה' היא אכן זוטרה כלפי דרגת ה'אהבה' שהיא השלמות המתבקשת, אך כלפי האדם העמל עדיין להשיגה, אף היראה אינה קלה כלל וכלל. עפ"י מבאר ה'אור החיים' את המו"מ בגמ', בתחילה שאלה: 'וכי יראת שמיים מלתא זוטרתא היא?' כי בערך משיגה, האדם העמל להשיגה, היא אכן מדה גדולה מאוד. והגמ' מתרצת 'אין לגבי משה רבינו מילתא זוטרתא היא', כי בערך מי שכבר השיג את הדרגות, כמשה רבינו, הרי ה'יראה' פחותה מה'אהבה'.

ושני המצבים הללו, העמל ומי שכבר השיג, מתוארים היטב במשל שהגמ' מביאה: 'משל לאדם שמבקשים הימנו כלי גדול ויש לו, דומה עליו ככלי קטן, קטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול: ה'יראה' באמת היא כלי קטן, אך היא נדמית ככלי קטן רק למי שיש לו כבר יראה ואהבה, אולם כלפי העמל, שעדיין לא השיג הדרגות, הרי גם ה'יראה' נדמית ככלי גדול.

דרגת ה'אהבה' שבאה אחר 'יראה', משביחה היא אף את ה'יראה', ורבו הסיפורים על צדיקי עולם שראו על פניהם ובכל הליכותיהם את ה'יראת שמיים' שלהם, ודרגות אלו אינן אלא כי זו יראה שבאה אחר האהבה.

וכך סיפר הגאון רבי משולם דוד סלובייצ'יק זצ"ל: סיפר לי ת"ח שלמד בשיבת 'עץ חיים', שהיה שם ת"ח אחד שתמיד היתה שמחתו וצהלתו על פניו. יום אחד אירע שהגיע לשיבה עצוב וקודר, והתיישב על מקומו מבלי לדבר דבר. הדבר היה תמוה מאוד בעיני מכיריו שהכירוהו כאדם שמח ועליו, ובטובם נגשו לשאול אותו: אם זקוק הוא לעזרה? ועל מה ולמה הוא כה עצוב ומזדכך?

בתחילה ישב דומם ולא ענה לפונים, רק כאשר חזרו ושאלו אותו, סיפר שכאשר טבל הבוקר במקווה היו המים חמים מעט יותר מהרגיל, וזה גרם לו להיזכר באש הגיהנום, ועל כן נפל עליו פחד, אימה ויראה גדולה...

וכך סיפר חתנו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל ה'ברכת שמואל', הגאון רבי משה ברנשטיין זצ"ל: שנים רבות לאחר המלחמה, ראיתי יום אחד את שפני חמי הג"ר ברוך בער מפוחדים ומבוהלים, וכששאלתי אותו לפרש הדבר, פרץ בבכי מר ואמר: "ראיתי היום בין ספריי ספר ששייך לבית הכנסת בעיר 'קרעמנטשוג', שם שהיתי בזמן המלחמה, והנה אני גזלן... ולא עוד" - הוסיף רבי ברוך בער - "שהכשלת אשה באיסור אשת איש, כי בזמן ששהיתי ב'מינסק' צירפני רבי אליעזר רבינוביץ לדון בגט, וכיון שהיה זה אחר שהייתי ב'קרעמנטשוג' והספר כבר היה תחת ידי, הרי אני פסול לדון בגיטין, והגט הרי פסול..."

"ניסיתי לפייסו", מספר רבי משה, "שהרי לבטח לא לקח את הספר בכוונה, וכנראה הכניס את הספרים שלו לתיק ובטעות הכניס גם ספר זה.... אך כל הסבריי לא הועילו, רבי ברוך בער הסתובב אנה ואנה ולא נרגע: הרי אני גזלן..."

לפתע, נעצר רבי ברוך בער ואמר: "חושבני שיש לי תשובה... כי כשנסעתי מ'קרעמנטשוג' ל'מינסק', בדרך נפלו עלי רוצחים ובקשו להורגני, הייתי בין חיים למות ואמרת וידוי ועשיתי תשובה על כל חטאיי, ממילא גם על חטא זה התוודיתי ושבתי בתשובה שלמה... אלא שעדיין לא השבתי את הגזילה, אך מכיון שהיה מצב מלחמה ולא היה באפשרותי להשיב את הגזילה, כבר אינני בגדר רשע והגט כשר..."

בספר 'פניני רבינו הגרי"ז' מספר בשמו של עד נאמן, שהלך פעם עם מרן הגרי"ז מבריסק ז"ע לבדוק את המקווה בבריסק, "והיה נדמה לי", מספר העד, "על איזה מקום במקווה שיש חשש זחילה, ושאלתי את הרב, תוך כדי שאני מסמן באצבע על אותו מקום: 'האין זה חשש זחילה...?'

"אך יצא מפי המילה 'חשש זחילה' מיד התנפחה לחיו הטהורה של הרב מאוד מאוד... מיד בדקו בשבע בדיקות וחקירות ולא נמצא שום חשש, ואף לא ריח של חשש, ורק דמיוני הטעה אותי, ובכל זאת, אף אחר שהרב השתכנע שאין כל חשש זחילה, אך זמן רב עד שחזרה הלחי לקדמותה וירדה הנפיחות.

"כל אותו היום היתה ניכרת על הרב החרדה הגדולה, וכל אימת שהזכרתי לרב אודות המקווה, סימן לי בידו שהוא עדיין לא מסוגל לדבר אודות המקווה, מרוב פחד ואימה מהחשש הרחוק שנחשד שם..."

העד המספר מדגיש שמעשה זה היה עוד קודם שטבלו במקווה, ועם כל זאת מרוב אימה ויראה מהחשש שעתיד היה להכשיל את ישראל, נחרד הרב עד עמקי נשמתו...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ העוסק במצוה וכוונתו לשם הנאה - האם פטור מלעסוק במצוה אחרת?
- ◆ חוטי ציצית שנקשרו בידי אשה - האם הם כשרים?
- ◆ על מי חל הכלל "עד אחד נמאן באיסורים"?

את שניהם, ירכוש תפילין. ואם יש באפשרותו לשאול תפילין מגמ"ח, ישאל את התפילין מהגמ"ח, וירכוש מזוזה.

מהלכות מומר ואפיקורוס

• מומר 'להכעיס', אף אם אינו מומר אלא לעבירה אחת בלבד, דינו כגוי, ושחיתתו פסולה, ואם כתב ספר תורה, הספר פסול. אבל מומר 'סתם', או 'לתאבון', אין דינו כגוי, אלא אם כן הוא מומר לעבודה זרה, או לחילול שבת בפרהסייה, בפני עשרה יהודים, או שפרק מעליו את עול כל המצוות. ומומר לחלל שבת בדינים דרבנן - נחלקו הפוסקים אם דינו כגוי.

• ספר תורה, תפילין ומזוזה, שכתבם יהודי משומד האדוק בעבודה זרה - חובה לשורפם, כיון שיש להניח שבעת כתיבתו את השמות הקדושים שבהם, התכוון לשם עבודה זרה.

• ספר תורה, תפילין ומזוזה, שכתבם יהודי שאינו מאמין בדברי חכמינו ז"ל, אין להשתמש בהם, וצריך לגונם באופן שלא יבואו לידי שימוש.

הלכות שונות

• כלל הוא בדינו: "עד אחד נאמן באיסורים". לדעת השולחן ערוך, כל אדם מישראל פֶּשֶׁר לעדות זו, אלא אם כן הוא חשוד להכשיל אחרים באיסור זה שמעיד עליו. אולם, לדעת הרמ"א אין די בכך שאינו חשוד, אלא צריך שיהיה מוחזק בכשרות.

• 'גדלותו' של נער נקבעת על פי 'שְׁנִים' ו'סימנים', דהיינו שמלאו לו שלוש עשרה שנה, ולאחר מכן צמחו בגופו סימני הגדלות, שהם שתי שערות גדולות במקומות מסוימים, או שערות רבות - אף קצרות - באזור הזקן. ונער בן שלוש עשרה שלא ידוע אם צמחו בו שערות אלו, 'חזקה' היא שצמחו; אך אין סומכים על חזקה זו להקל כי אם בנוגע לדינים דרבנן, ולא בנוגע לדינים דאורייתא.

מהלכות 'העוסק במצוה פטור מן המצוה'

• העוסק במעשה מצוה, והזדמנה לפניו מצוה אחרת, פטור מלעסוק בה. אך אם ניתן בקלות לקיים את המצוה השנייה, ללא פגיעה בקיום המצוה הראשונה, יש לקיים גם את המצוה השנייה.

• העוסק במצוה ומקבל עליה שכר, או הנאה אחרת, וכוונתו לשם מצוה - חל עליו הכלל הנ"ל, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה.

• מי שהחל לעסוק בלימוד תורה שבכתב, אינו מחויב להפסיק לצורך הנחת תפילין (מיעבר לזמן קריאת שמע ותפילת שחרית). ויש אומרים, שהוא פטור גם בשעת לימוד תורה שבעל פה. ויש אומרים, שפְּטוּר זה מוגבל למי ש'תורתו אומנותו', דהיינו שעיסוקו הוא בתורה בלבד.

מהלכות סת"ם וציצית

• ספר תורה, תפילין ומזוזה, שכתבם אדם הפְּטוּר ממצותם, כגון אשה וקטן - פסולים. וכן אם כתבם אדם שאינו מאמין במצותם - פסולים.

• חוטי ציצית שנקשרו בידי מי שאינו מחויב במצות ציצית, כגון אשה - כשרים. ויש מהראשונים שפוסלים, ולדעת הרמ"א, לכתחילה יש להחמיר כדעתם.

• ספר תורה, תפילין ומזוזה, אפילו פסולים, שנמצאו ביד גוי, חובה לקנותם מידו, כדי שלא יבוא לידי בזיון. אך אם הוא דורש עבורם מחיר הגבוה בהרבה ממחיר השוק, אין לקנותם.

• תפילין שנעשו כדון, והן בחזקת כְּשֵׁרוֹת, ומניחין אותן בתדירות - אינן טעונות בדיקה. אך אם נוצר בהן קרע, או ששהו במקום לח במיוחד, וכדומה - חובה לבדוקן, ועד לבדיקתן אין לברך על הנחתן.

• מי שאין ברשותו תפילין ולא מזוזה, ואין באפשרותו לרכוש